

Wysoka

Mobilność kadry edukacyjnej

– najlepsze projekty

Projekt Zagraniczna
mobilność szkolnej
kadry edukacyjnej
w ramach projektów
instytucjonalnych

oświaty

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

f r n s e
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 3.3.1 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli – projekty systemowe

Projekt systemowy *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Mobilność kadry edukacyjnej – najlepsze projekty

W ostatnich latach Polska była jednym z liderów wykorzystywania funduszy europejskich. Dzięki wspólnemu wysiłkowi Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji udało się stworzyć synergii pomiędzy doświadczeniami programu „Uczenie się przez całe życie”, w szczególności płynące z programów Comenius i Leonardo da Vinci, a możliwościami Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Tomasz Bratek

zastępca dyrektora generalnego
Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji

Od 2012 r. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji jest beneficjentem systemowym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i realizuje trzy projekty w ramach priorytetu III Wysoka jakość systemu oświaty: *Staże i praktyki zagraniczne dla osób kształcących się i szkolących zawodowo; Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów indywidualnych oraz Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*. Celem wszystkich tych inicjatyw jest podniesienie umiejętności i kompetencji zawodowych poprzez uczestnictwo w europejskich programach mobilności edukacyjnej. Dzięki możliwościom EFS zwiększyliśmy kilkukrotnie dostępność kursów i staży zagranicznych dla polskich nauczycieli i uczniów szkół zawodowych.

Głównym celem projektu *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*, któremu poświęcamy tę publikację, było zwiększenie liczby doskonalących się zawodowo za granicą nauczycieli, przyszłych nauczycieli, przedstawicieli kadry edukacyjnej, doradców metodycznych i zawodowych, pracowników ośrodków kształcenia i doskonalenia nauczycieli, przedstawicieli organów sprawujących nadzór pedagogiczny i organów prowadzących szkoły, a także reprezentantów

instytucji zarządzających systemem edukacji oraz innych instytucji objętych ustawą o systemie oświaty. Beneficjenci projektu mogli skorzystać z kursów szkoleniowych, seminariów, praktyk, staży, wizyt studyjnych oraz innych form podwyższania kwalifikacji zawodowych z zastosowaniem międzynarodowej wymiany doświadczeń.

Projekt *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych* realizowany przez FRSE to przedsięwzięcie strategiczne z punktu widzenia polityki edukacyjnej państwa. Wspiera podnoszenie jakości kształcenia w instytucjach edukacyjnych, unowocześnianie systemu edukacji, kształcenie w dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy oraz dostosowanie kierunków i programów nauczania do potrzeb rynku pracy. Przede wszystkim korzystając z doświadczeń innych krajów europejskich możemy wprowadzać sprawdzone rozwiązania systemowe i dzięki temu unikać potencjalnych błędów.

Jesteśmy przekonani, że efekty prowadzonych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji projektów posłużą jako dobry przykład przy tworzeniu nowej strategii rozwoju edukacji skoncentrowanej na zapewnieniu jakości kształcenia.

Spis treści

s. 3

Wstęp

s. 8

Wprowadzenie

s. 12

Kuratorium Oświaty w Gdańsku

Skuteczny system kształcenia ustawicznego nauczycieli gwarancją wysokiej jakości edukacji dzieci i młodzieży

s. 14

Wyzwoliliśmy pozytywną energię

Wywiad z Elżbietą Wasilenko, pomorskim kuratorem oświaty

s. 16

Kuratorium Oświaty w Katowicach

Jakość nadzoru pedagogicznego i pracy szkoły

s. 18

Wiedza w zasięgu ręki

Wywiad ze Stanisławem Faberem, śląskim kuratorem oświaty

s. 20

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach

NIKE – Nauczyciel, innowator, kreator, edukator

s. 22

Musimy się ciągle uczyć

Wywiad z Jackiem Wołowcem, dyrektorem Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli

s. 24

Przedszkole nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi w Koninie

Nowe horyzonty w edukacji dziecka

s. 26

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Słowiku

Motywacja uczniów do nauki poprzez aktywne nauczanie z użyciem narzędzi TIK – obszar matematyczno-przyrodniczy

s. 28

Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie – Akademickie Przedszkole „Mali Odkrywcy” w Olsztynie

Kompetencje przedszkolaków z regionu Warmii i Mazur w zakresie edukacji międzykulturowej

s. 30

Podróż po edukacyjny sukces na Litwę

Reportaż

s. 32

Zespół Szkół Specjalnych w Czeladzi

Podnoszenie jakości i standardów europejskich w szkolnictwie specjalnym ze szczególnym uwzględnieniem edukacji wczesnoszkolnej

s. 34

Zamojskie Towarzystwo Oświatowe w Zamościu

Wczesnoszkolna innowacyjna edukacja międzykulturowa

s. 36

Fundacja Szkoły Społecznej im. E. Bułhaka w Warszawie

Innowacyjne, nauczanie: TIK w pracy projektowej w edukacji

s. 38

Dla nowoczesnej edukacji

Od partnera: Fachhochschule Nordwestschweiz Pädagogische Hochschule – imedias (PH – FHNW), Windisch, Szwajcaria

s. 40

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sieradzu

Europejskie centrum edukacji specjalnej

s. 42

Stowarzyszenie Visus Supremus przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabo Widzącej im. L. Braille'a nr 1 w Bydgoszczy

Kształcenie bez granic – edukacja osób z dysfunkcją wzroku

s. 44

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Krakowie

Podniesienie kompetencji zawodowych i językowych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w szkole specjalnej

s. 46

Waga komunikacji

Reportaż

s. 48

Gimnazjum nr 3 im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Czeladzi

Wysoka jakość i europejskie standardy w edukacji

s. 50

Gimnazjum w Janikowie

Uczę, wychowuję, poznaję – rozwój nowoczesnych metod edukacyjnych

s. 52

Zespół Szkół nr 6 we Wrocławiu

Dziecko autystyczne w szkole – innowacyjne metody pracy z uczniem autystycznym

s. 54

Kuźnia pomysłów

Od partnera: Beverley School and Service for Children with Autism, Middlesbrough, Wielka Brytania

s. 56

Zespół Szkół Mechanicznych nr 1 im. Szczepana Humberta w Krakowie

Mobilność zawodowa nauczycieli w obszarze zrównoważonego rozwoju, zawodowego rozwoju i kompetencji językowych zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie (LLP)

s. 58

Stowarzyszenie Edukacji Rolniczej i Leśnej EUROPEA POLSKA w Brwinowie

Język francuski językiem komunikacji nauczycieli szkół sektora zielonego w projektach międzynarodowych

s. 60

XIII LO im. Bohaterów Westerplatte w Krakowie

Nauczyciel w społeczeństwie wiedzy

s. 62

Współpraca dobrze ugruntowana

Od partnera: Instituto de Enseñanzas Medias Joaquin Artiles, Aguimes, Hiszpania

s. 64

Zespół Szkół i Placówek Kwalifikacji Zawodowych w Zgierzu

Nauczyciel w wymiarze europejskim

s. 66

Potwierdzone: nasza praca ma sens

Od partnerów: Cornwall Outdoors, Truro, Wielka Brytania, Marlborough School, Falmouth

s. 68

Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach

Nauczanie poza standardami – indywidualizacja nauczania

s. 70

Infografika

Dobiega końca okres realizowania projektu systemowego *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*. FRSE przyznała dofinansowanie 111 inicjatywom zgłoszonym przez różnorodne placówki oświatowe takie jak przedszkola, szkoły, centra doskonalenia nauczycieli, a także kuratoria, organy prowadzące szkoły oraz uczelnie. Nadszedł czas na podsumowanie efektów podjętych działań.

Anna Dębska

koordynatorka projektu
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Projekt systemowy *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych* był ciekawym przedsięwzięciem pilotażowym wdrażanym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji w latach 2012-2015. Projekt bazował na zasadach programu „Uczenie się przez całe życie” z wykorzystaniem wieloletnich doświadczeń zebranych w trakcie realizacji programów Leonardo da Vinci i Comenius. Dzięki środkom przyznanym z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pojawiła się dodatkowa oferta dla nauczycieli i kadry edukacyjnej: możliwe stało się odbycie stażu lub szkolenia za granicą. Wśród różnorodnych form doskonalenia zawodowego dostępnych dla uczestników projektu największą popularnością cieszyły się dwa typy szkoleń: wizyty studyjne w regionach współpracujących z polskimi instytucjami i hospitacje lekcji w partnerskich szkołach.

Celem projektu systemowego *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych* było podniesienie zawodowych kompetencji nauczycieli, dyrektorów szkół, ekspertów i specjalistów pracujących w placówkach oświatowych, a także pracowników administracji samorządowej i osób zarządzających edukacją na poziomie lokalnym i regionalnym. Ważnym elementem przedsięwzięć podejmowanych przez poszczególne instytucje okazało się też szkolenie językowe odbywające się przed wyjazdem, z którego chętnie korzystali uczestnicy mobilności zagranicznej.

Projekt cieszył się ogromnym zainteresowaniem, a potencjalni wnioskodawcy licznie brali udział w spotkaniach poświęconych przygotowaniu dobrej jakości wniosków. W wyniku akcji informacyjnej w trzech rundach konkursu przeprowadzonego w 2013 r. do FRSE wpłynęły 233 wnioski. W sumie dofinansowanie otrzymało 111 projektów na łączną kwotę 8 307 000 zł, co dało szansę na odbycie szkolenia za granicą 1364 beneficjentom.

Ogłaszając nabór wniosków, nie zdecydowaliśmy się na narzucenie tematyki projektów i pozostawiliśmy decyzję w tym zakresie instytucjom wysyłającym. Tym samym umożliwiliśmy zgłaszanie tematów szkoleń ściśle odpowiadających na rzeczywiste potrzeby uczestników mobilności.

Największą popularnością wśród zgłoszonych inicjatyw cieszyły się tematy związane z ustawicznym kształceniem nauczycieli. Najczęściej były to pomysły na wypracowanie skutecznego systemu kształcenia i doskonalenia pedagogów na poziomie lokalnym lub regionalnym. Dla instytucji realizujących projekty jest niezwykle ważne, aby nauczyciele mieli możliwość zapoznania się z metodami nauczania stosowanymi w innych krajach, ponieważ wiedza zdobyta w trakcie pobytu za granicą wyposaża pedagogów w lepsze narzędzia pracy i podnosi jakość oferty szkoły. W opinii uczestników mobilności to właśnie wdrożenie konkretnych rozwiązań zaobserwowanych w instytucjach partnerskich było jednym z największych sukcesów projektów.

Wśród zgłoszonych projektów dominowały te dotyczące nauczania języków obcych na wszystkich poziomach

edukacji – od nauczania przedszkolnego aż do nauczania na poziomie akademickim – skupiające się na kształceniu językowym przyszłych nauczycieli. Dużym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia związane z wprowadzeniem w szkołach zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego.

Wciąż aktualnym tematem pozostaje wykorzystywanie nowoczesnych technologii w pracy z uczniem. Nauczyciele coraz częściej sięgają po zaawansowane technologicznie pomoce naukowe, które uatrakcyjniają lekcje języków obcych, matematyki czy przyrody.

Ciekawą grupę przedsięwzięć dofinansowanych w ramach projektu systemowego stanowiły inicjatywy adresowane do pedagogów pracujących z osobami niepełnosprawnymi. Dzięki wizytom w zagranicznych placówkach nauczyciele poznali nowatorskie metody pracy z uczniami mającymi specjalne potrzeby edukacyjne. Zdobyte w trakcie projektu doświadczenia były inspiracją do wprowadzenia zmian w macierzystych placówkach uczestników mobilności.

Mobilność zagraniczna nauczycieli i kadry edukacyjnej przyniosła wymierne korzyści nie tylko instytucjom realizującym projekty, ale także wpłynęła na osobisty rozwój uczestników szkoleń zagranicznych. Efektem udziału w projekcie systemowym był wzrost samooceny beneficjentów, zwiększenie motywacji do dalszego doskonalenia zawodowego czy przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Wśród szczególnie cennych kompetencji zdobywanych podczas mobilności wymieniono takie jak: współdziałanie, przedsiębiorczość, zaradność, umiejętność adaptacji i zachowania się w sytuacjach niestandardowych oraz, może najważniejszą, umiejętność dzielenia się wiedzą w swoim środowisku zawodowym.

Współpraca z partnerami zagranicznymi i pobyt za granicą zaowocował poznaniem nowych osób i krajów, co uświadomiło uczestnikom projektów, jak ważne jest propagowanie wśród uczniów i w swoim miejscu pracy postawy tolerancji i szacunku wobec innych kultur. Nauczyciele powracający z mobilności zagranicznej stają się ambasadami mobilności wśród uczniów, a także inspiratorami

kolejnych przedsięwzięć krajowych i ponadnarodowych.

Ogromnym sukcesem projektu systemowego jest duża satysfakcja kadry edukacyjnej z odbytych szkoleń.

W indywidualnych raportach uczestników, które to raporty składano po zakończeniu mobilności, ponad 96% odpowiadających na pytania stwierdziło, że udział w szkoleniu za granicą miał znaczny wpływ na podniesienie poziomu znajomości języka obcego używanego do komunikacji w projekcie. Zagraniczne wyjazdy szkoleniowe umożliwiły również nauczycielom: wzrost praktycznych umiejętności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych metod i technik nauczania, poznanie założeń leżących u podstaw innych systemów edukacji oraz wymianę doświadczeń z nauczycielami z krajów europejskich. Aż 98% osób składających raporty oceniło, że dzięki udziałowi w projekcie poprawiło dotychczasowe kompetencje lub zdobyło nowe umiejętności zawodowe, choć oczywiście każdy z uczestników mobilności w różnym stopniu.

Kolejnym celem projektu, który udało się osiągnąć, było umożliwienie instytucjom oświatowym i samorządowym wypracowania modelu podnoszenia kompetencji zawodowych i językowych pracowników tych placówek. Jak wynika z raportów składanych przez beneficjentów kończących projekty, w instytucjach powstały zespoły, które zamierzają kontynuować ponadnarodową współpracę, składając wnioski o dofinansowanie inicjatyw nie tylko dla kadry edukacyjnej, lecz również dla uczniów (program Erasmus+). Zdobyte doświadczenie w zarządzaniu ponadnarodowymi projektami i otwarcie się na współpracę międzynarodową z pewnością zaowocuje sukcesem mierzonym kolejnymi realizowanymi projektami w programie Erasmus+.

W niniejszej publikacji prezentujemy Państwu opisy wybranych projektów uzupełnione o wywiady z partnerami zagranicznymi, z którymi polskie instytucje współrealizowały szkolenia, a także rozmowy z przedstawicielami instytucji prowadzących projekty oraz reportaże.

Przyjemnej lektury!

Najlepsze projekty

Skuteczny system kształcenia ustawicznego nauczycieli gwarancją wysokiej jakości edukacji dzieci i młodzieży

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43084
Beneficjent	Kuratorium Oświaty w Gdańsku
Instytucja partnerska	Akershus Fylkeskommune, Oslo, Norwegia
Liczba uczestników	20
Dofinansowanie	168 591,10 PLN
Okres realizacji	02.01.2014 – 31.08.2014
Strona internetowa	www.kuratorium.gda.pl/projektkozagranicznamobilno_p2939.html www.akershus.no
Obszar tematyczny projektu	doskonalenie zawodowe nauczycieli, edukacja
Język projektu	angielski

Opis projektu

Wąski zakres tematyczny projektu może skutkować głęboką i bardzo szczegółową analizą wybranych problemów – z takiego założenia wyszli twórcy przedsięwzięcia realizowanego przez pomorskie kuratorium oświaty. Dlatego na uczestników tygodniowej wizyty studyjnej w Norwegii wybrano tylko osoby związane z ponadgimnazjalnym szkolnictwem zawodowym z województwa pomorskiego (np. przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za organizację doskonalenia nauczycieli, wizytatorów kuratorium, pracowników nadzoru placówek doskonalenia nauczycieli zawodu i instytucji szkolących nauczycieli zawodu, dyrektorów szkół, a także samych nauczycieli). Na program wyjazdu złożyły się: szkolenia, warsztaty i wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych i na uczelniach prowadzących doksztalcenie nauczycieli zawodu. Plan wizyty koordynowała instytucja przyjmująca, czyli Departament Nauczania i Szkolenia Rady Okręgu Akershus. Po powrocie został opracowany system doskonalenia nauczycieli zawodu, który następnie upowszechniono przez udostępnienie go na stronach internetowych wszystkich placówek uczestniczących w projekcie (tj. instytucji wysyłającej i przyjmującej oraz instytucji uczestników mobilności). A promocja projektu? Tę prowadzono w czasie spotkań (np. spotkanie kuratorów oświaty zorganizowane przez MEN) oraz konferencji (np. dla dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych z województwa pomorskiego). By rezultaty projektu bardziej się utrwaliły i upowszechniły, wydano też periodyk pt. „Edukacja Pomorska”.

Cele projektu

- opracowanie systemu doskonalenia nauczycieli zawodu
- nabycie nowych kompetencji w zakresie: organizowania mobilności zagranicznych, monitorowania efektywności doskonalenia nauczycieli, ewaluacji systemu organizacji doskonalenia nauczycieli
- utworzenie profesjonalnej struktury organizowania mobilności ponadnarodowych
- poznanie systemu oświaty Norwegii
- rozwój kontaktów międzynarodowych
- wprowadzenie innowacyjnych metod kształcenia w edukacji zawodowej w Polsce

Rezultaty projektu

- wzmocnienie systemu kształcenia zawodowego
- poszerzenie wiedzy na temat innowacyjnych metod kształcenia w edukacji zawodowej
- rozwój kompetencji zawodowych związanych z planowaniem i realizowaniem doskonalenia nauczycieli zawodu
- opracowanie systemu doskonalenia nauczycieli zawodu
- poznanie norweskich placówek edukacyjnych, specyfiki ich pracy oraz sposobu realizowania przez nie procesu dydaktycznego
- utworzenie struktury organizowania mobilności
- podniesienie prestiżu instytucji partnerskich
- pozyskanie wiarygodnego partnera i rozwój międzynarodowej współpracy
- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z nauczycielami z instytucji partnerskiej

Największy sukces w projekcie

We współpracy siła – tak można podsumować sukcesy osiągnięte w projekcie pomorskiego kuratorium oświaty. Uczestnicy przedsięwzięcia jako największe osiągnięcie wskazują zdobycie umiejętności organizowania wizyt studyjnych, w których biorą udział przedstawiciele wielu różnych instytucji związanych z nadzorem pedagogicznym i kształceniem. A konkretne zdobycze? To m.in. doświadczenia i obserwacje, które zostały wykorzystane podczas planowania działań w ramach opracowanego przez Urząd Marszałkowski Regionalnego Programu Strategicznego dla województwa pomorskiego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej „Aktywni Pomorzanie”. Z pozyskanych od norweskich partnerów informacji skorzystały również w swojej pracy zespoły robocze powołane w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku: zespół ds. szkolnictwa zawodowego, zespół ds. wspomagania pracy szkoły oraz zespół ds. edukacji włączającej.

Wyzwoliliśmy pozytywną energię

Minister edukacji narodowej ogłosiła rok szkolny 2014/2015 Rokiem Szkoły Zawodowców. W ten temat wpisuje się aktywność Kuratorium Oświaty w Gdańsku, które dzięki środkom z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (projekt systemowy *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*) zrealizowało projekt mający na celu opracowanie systemu doskonalenia nauczycieli zawodu – *Skuteczny system kształcenia ustawicznego nauczycieli gwarancją wysokiej jakości edukacji dzieci i młodzieży*. Poniżej zamieszczamy rozmowę z Elżbietą Wasilenko, pomorskim kuratorem oświaty.

Elżbieta Wasilenko
pomorski kurator oświaty

Mobilność kadry edukacyjnej wydaje się jednym z kluczy do podnoszenia kwalifikacji. Na jakie efekty liczyło Kuratorium Oświaty w Gdańsku, decydując się wziąć udział w projekcie?

Szkolnictwo zawodowe jest w naszym kraju w trakcie kolejnej reformy. Mamy świadomość, że jej powodzenie w decydującym stopniu zależy od przygotowania zawodowego i zaangażowania nauczycieli. Potrzebny jest więc skuteczny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli zawodu oraz przygotowania absolwentów uczelni do pracy z uczniami. Stąd myśl, aby podpatrzeć norweskie rozwiązania, porównać doświadczenia, skorzystać z pomysłów i przenieść niektóre z nich do polskich szkół. Chcieliśmy również zrobić pierwszy krok w kierunku zwiększenia mobilności nauczycieli zawodu.

Czym kierowało się kuratorium w Gdańsku, wybierając partnera zagranicznego?

Zależało nam przede wszystkim na tym, by partner umożliwił nam pełną realizację projektu, zapewnił pomoc organizacyjną, zagwarantował realizację programu merytorycznego oraz włączył się w przygotowanie kulturowe. Dlatego skorzystaliśmy z rekomendacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, którego przedstawiciele pojawili się z delegacją Okręgu Akershus w siedzibie naszego kuratorium w maju 2013 roku. Podczas spotkania ustaliliśmy, że wszystkie strony są zaintere-

sowane stałą współpracą instytucji odpowiedzialnych za edukację. Udało się też wówczas przedstawić propozycję pierwszego wspólnego projektu w ramach mobilności instytucjonalnej – stworzyliśmy zarys programu, listę instytucji uczestniczących itp.

Jakie placówki odwiedzili uczestnicy mobilności podczas pobytu w Norwegii?

Były to: szkoły ponadgimnazjalne w Mailand i Eidsvoll, uczelnie, w których realizowane jest doksztalcanie nauczycieli, a także Departament Edukacji Ponadgimnazjalnej i Szkoleń Akershus w Oslo.

To oczywiste, że nie da się przenieść jeden do jednego obcych rozwiązań do polskiego systemu edukacji, ale pewne pomysły można zaadaptować na nasze potrzeby. Które Pani zdaniem?

Myślę, że wartościowym pomysłem jest np. ustanowienie Szkolnego Lidera Edukacji, który pełni rolę kierownika zespołu nauczycielskiego i mentorów. Po wizytach w szkołach i na uczelniach codziennie odbywały się warsztaty, podczas których uczestnicy wypracowywali model organizacji doskonalenia nauczycieli przez organ prowadzący, z uwzględnieniem dobrych praktyk stosowanych w Norwegii. Spotkania były również okazją do zaprezentowania norweskim partnerom rozwiązań w zakresie doskonalenia nauczycieli zawodu stosowanych

w instytucjach uczestników mobilności. Pozwoliło to zorientować się, czy są to działania podobne do norweskich oraz poznać rozwiązania, jakie warto wdrożyć w Polsce.

Pobyt w Norwegii z pewnością przyczynił się do podniesienia poziomu znajomości języka angielskiego wśród uczestników...

Językiem projektu był angielski, uczestnicy mobilności zyskali zasób niezbędnego słownictwa branżowego związanego z kształceniem i doskonaleniem zawodowym w ramach przygotowania językowego przed wyjazdem. Wszystkie prezentacje i dyskusje odbywały się po angielsku.

Co dzięki projektowi zyskali uczniowie z województwa pomorskiego?

Przedsięwzięcie to zaowocowało złożeniem wniosków przez trzy z czterech uczestniczących w nim szkół. Zespół Szkół Ekonomicznych w Starogardzie Gdańskim rozpoczął projekt *Zagraniczne praktyki zawodowe kluczem do kariery – Der Schlüssel zur Karriere* dla zawodów technik handlowiec i technik organizacji reklamy. W tym przedsięwzięciu bierze udział 32 uczniów i 4 nauczycieli. Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku realizuje projekt *Praktyki zagraniczne szansą podniesienia kwalifikacji zawodowych i zdobycia zatrudnienia*, w którym uczestniczy 30 uczniów. Ponadto działające przy tej szkole Stowarzyszenie Oświatowo-Wychowawcze „Mechanik” zmobilizowało się do przygotowania projektów w ramach innych programów. Na razie przeszły dwa: *Sprawdzam, badam, żyję* oraz *Zadbaj o swoją przyszłość – nauka samodzielności w biznesie*. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Kłaninie złożył wniosek o dofinansowanie projektu, który został pozytywnie oceniony i umieszczony na liście rezerwowej. Niedawno przyszła informacja z FRSE, że przedsięwzięcie to uzyska dofinansowanie. A zatem udało się wyzwolić pozytywną energię, która owocuje większą aktywnością szkół – z korzyścią dla uczniów i kadry.

Na co warto zwrócić szczególną uwagę, aby osiągnąć równie spektakularny co gdańskie kuratorium sukces zarówno na etapie aplikowania, jak i realizacji projektu, a następnie upowszechniania jego efektów?

Przy realizacji projektu ważne są wszystkie działania, ale jeśli miałabym wskazać najistotniejsze, to na pewno zaliczyłabym do nich wybór partnera, bo to klucz do powodzenia. Z pewnością warto zapytać potencjalnego partnera o wcześniej realizowane przez niego inicjatywy i poprosić o referencje instytucje, z którymi współpracował. Równie istotny wydaje się dobór uczestników: najważniejsze jest zastosowanie odpowiednich kryteriów i rzetelne przeprowadzenie rekrutacji. Większość pytań w dokumentach rekrutacyjnych ma charakter deklaracyjny.

Niestety może się zdarzyć, że pewne kompetencje, np. znajomość języka, nie odpowiadają deklaracji. Dlatego w niektórych sytuacjach, wpływających na efektywność realizacji przedsięwzięcia, warto zweryfikować kluczowe umiejętności np. testem.

I jeszcze jedno: bieżące monitorowanie działań przez kadre zarządzającą gwarantuje pełną realizację projektu. Nawet jeśli zdarzą się sytuacje, których nie jesteśmy w stanie przewidzieć na etapie przygotowania wniosku, szybkie reagowanie pozwala na takie zmodyfikowanie działań, aby założone cele mogły zostać osiągnięte.

W mobilności brali udział przedstawiciele kilku instytucji. Będzie dalsza współpraca?

Moim zdaniem, największym sukcesem projektu było niezwykle zaangażowanie wszystkich osób i instytucji oraz uczestników mobilności. Intensywne przygotowanie w kraju zaowocowało podczas wyjazdu: uczestnicy znakomicie funkcjonowali jako zespół, pomagali sobie nawzajem. Założenia udało się zrealizować w stu procentach. Już planujemy kolejne wspólne przedsięwzięcia w ramach partnerstwa instytucji, które uczestniczyły w projekcie. Będą to projekty skierowane do nauczycieli zawodu oraz języka obcego zawodowego; rolę koordynatorów i wnioskodawców zadeklarowały ośrodki doskonalenia nauczycieli i jednostki samorządu terytorialnego. To budzi naszą satysfakcję, ale przede wszystkim wykorzystamy dobrze to, co udało się wypracować w zrealizowanym projekcie.

Pomysł projektu wynikał m.in. ze znikomego udziału nauczycieli zawodu z województwa pomorskiego w mobilnościach zagranicznych. Czy jest szansa, że to się zmieni?

Myślę, że tak. Kuratorium Oświaty w Gdańsku poprzez realizację projektu doprowadziło do stworzenia struktury organizacyjnej zdolnej prowadzić kolejne mobilności; za inicjowaliśmy spotkania mające na celu ich uruchomienie. Mamy nadzieję, że wzrost mobilności kadry edukacyjnej w Pomorskiem pozwoli efektywnie wykorzystać środki przeznaczone na doskonalenie nauczycieli i zagwarantuje zdobywanie nowych umiejętności zawodowych oraz kompetencji językowych przez większą część kadry pedagogicznej. Dobre doświadczenia z naszego projektu pozwolą na udział w innych mobilnościach (seminaria, wizyty studyjne itp.) oraz ułatwią dalsze kontakty i wymianę doświadczeń między uczestnikami projektu po jego zakończeniu. Liczę również na rozszerzenie mobilności na inne grupy, np. na uczniów w ramach programu Erasmus+.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała Anna Wdowińska

Jakość nadzoru pedagogicznego i pracy szkoły

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43081
Beneficjent	Kuratorium Oświaty w Katowicach
Instytucja partnerska	Inspeção-Geral de Educação e Ciência, Lisboa, Portugalia
Liczba uczestników	9
Dofinansowanie	55 662,55 PLN
Okres realizacji	21.10.2013 – 31.08.2014
Strona internetowa	www.kuratorium.katowice.pl www.ige.min-edu.pt
Obszar tematyczny projektu	nadzór pedagogiczny, ewaluacja
Język projektu	angielski

Opis projektu

Nie tylko szkoły, ale też instytucje zajmujące się nadzorem pedagogicznym mogą poprawić model swojego funkcjonowania, poznając rozwiązania stosowane w podobnych jednostkach za granicą. Co więcej, projekty realizowane przez jednostki oceniające jakość pracy szkół mają szerokie oddziaływanie: wpływają na poziom edukacji w całym regionie. Dlatego cele projektu Kuratorium Oświaty w Katowicach można streścić w dwóch słowach: poznać i upowszechnić. Pracownicy kuratorium w czasie tygodniowej wizyty w Portugalii zapoznawali się z tamtejszym systemem oświaty, obserwując procedury stosowane przez instytucje nadzorujące jakość pracy placówek oświatowych i wizytując różnego typu szkoły (np. artystyczna, integracyjna) i uczelnie, a także jednostki administracyjne (np. Urząd Miasta Palmela). Poznawali sposób zewnętrznej i wewnętrznej ewaluacji jakości pracy szkoły, dyskutowali, wymieniali się doświadczeniami ze swoimi portugalskimi kolegami. Po powrocie opracowali opis dobrych praktyk i zajęli się upowszechnianiem zaobserwowanych za granicą rozwiązań. Raporty z wizyty opublikowano na stronie internetowej, informacjami dzielono się też podczas konferencji, narad i szkoleń. W ramach upowszechniania zdobytej w projekcie wiedzy szczegółowe dane przekazano także m.in.: delegaturom kuratorium, instytucjom nadzoru pedagogicznego, instytucjom tworzącym narzędzia ewaluacji, ewaluatorom, placówkom kształcenia i doskonalenia nauczycieli, organom prowadzącym szkoły województwa śląskiego.

Cele projektu

- doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników kuratorium z zakresu ewaluacji, oceny i opisu jakości pracy szkoły
- poznanie metod ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej kraju przyjmującego
- poznanie portugalskich programów na rzecz jakości edukacji, systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli
- rozwój kompetencji w dziedzinie tworzenia programów doskonalenia pracowników kuratorium
- opracowanie dobrych praktyk dotyczących ewaluacji oraz pracy szkoły
- doskonalenie umiejętności zarządzania projektem międzynarodowym
- doskonalenie kompetencji społecznych, analitycznych, redakcyjnych, organizacyjnych zarządzania informacją

Rezultaty projektu

- poznanie nowych metod ewaluacji pracy szkoły oraz rozwiązań podnoszących jakość ewaluacji
- rozwój kompetencji przydatnych w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego
- opracowanie raportu dotyczącego nadzoru pedagogicznego i jakości pracy szkoły
- ulepszenie programów doskonalenia nauczycieli, pracowników kuratorium, poprawa sposobów oceny i walidacji tych programów
- opublikowanie i upowszechnienie przykładów dobrych praktyk
- rozwój współpracy z partnerami zagranicznymi
- rozwój wiedzy o czynnikach wpływających na jakość pracy szkoły, sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz promowania jakości edukacji

Największy sukces w projekcie

Podróże kształcą, a przede wszystkim poszerzają horyzonty – zwłaszcza te podróże, które są pomyślane jako czas intensywnej pracy polegającej na obserwowaniu stosowanych w innych krajach rozwiązań czy dyskusowaniu na tematy zawodowe. Dziś pracownicy kuratorium wykorzystują portugalskie doświadczenia w nadzorze pedagogicznym i w zarządzaniu projektami europejskimi, a szkoły, nad którymi kuratorium sprawuje nadzór, inspirują się przykładami dobrych praktyk opublikowanymi na stronie internetowej. Zresztą nie tylko szkoły – z kuratorskich raportów z wizyty w Portugalii czerpią wiedzę także inne instytucje sprawujące nadzór pedagogiczny, uczelnie i ośrodki doskonalenia nauczycieli. Co istotne, projekt zrealizowany przez KO w Katowicach potwierdził wizerunek kuratorium jako instytucji aktywnej oraz wiarygodnego promotora współpracy międzynarodowej w regionie. Po zakończeniu przedsięwzięcia kuratorium zamierza m.in. wspierać w przygotowaniu aplikacji szkoły zainteresowane nawiązaniem współpracy z placówkami w Portugalii.

Wiedza w zasięgu ręki

W projekcie systemowym *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*, który realizowała FRSE, Kuratorium Oświaty w Katowicach otrzymało dofinansowanie aż trzech inicjatyw. Przedstawiamy rozmowę ze Stanisławem Faberem, śląskim kuratorem oświaty.

Stanisław Faber
śląski kurator oświaty

Czym kieruje się kuratorium w wyborze partnerów zagranicznych w realizowanych projektach?

Z pewnością nie kierujemy się miejscem, gdzie miałyby się odbywać wizyty. Instytucje partnerskie wybieramy pod kątem tematów, które są ważne w kontekście polskiej edukacji i potrzeb zauważanych w naszym województwie. Kierujemy się korzyściami, jakie odniosą pracownicy kuratorium dzięki realizacji projektu – musimy się rozwijać, by móc inicjować działania innych, zwracamy uwagę na to, w jakim stopniu będzie można wykorzystać rezultaty projektów we wspieraniu szkół z województwa śląskiego w tym, jak rozwijają i nawiązują współpracę z zagranicą, co jest naszym zadaniem.

Kuratorium Oświaty w Katowicach cechuje duża różnorodność podejmowanych inicjatyw, wynikająca z ciekawości świata i przekonania, że warto się inspirować działaniami innych. Prowadzona na szeroką skalę współpraca z zagranicą przynosi korzyści przede wszystkim regionowi. Niezależnie od tego, że istnieje określona polityka oświatowa rządu, dzięki wizytom studyjnym zyskujemy dodatkowe podpowiedzi, w jakim kierunku warto zmierzać, do jakich działań inspirować placówki edukacyjne w województwie.

A jakie konkretnie argumenty stały za wyborem celów w trzech przedsięwzięciach realizowanych

w ramach projektu systemowego *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*?

Głównym celem wyjazdu do Niemiec (projekt *Innowacyjne formy zapewniania jakości w nadzorze pedagogicznym i pracy szkoły*) było przyjrzenie się doskonaleniu nauczycieli w Bawarii – chodziło nie tyle o podpatrzenie modelu diagnozowania umiejętności nauczycieli w ramach nadzoru pedagogicznego, ile o zaobserwowanie sposobów rozwijania innowacyjności nauczycieli, mobilizowania ich do nieustannego kształcenia się i rozwoju. W Polsce obecnie coraz trudniej jest zachęcić nauczycieli do uczestnictwa w różnych formach doskonalenia zawodowego, dlatego doświadczenia wyniesione z wizyty w Bawarii były dla nas bardzo cenne. Z kolei w przypadku projektu realizowanego wspólnie z Inspeção-Geral de Educação e Ciência w Portugalii (*Jakość nadzoru pedagogicznego i pracy szkoły*) skupiliśmy się na pracy z uczniem zdolnym, czyli na tematyce aktualnej w polskich szkołach, które muszą się zmierzyć z wyzwaniem stworzenia jak najlepszych perspektyw dzieciom o ponadprzeciętnych zdolnościach. Natomiast uczestników wizyty studyjnej w Estonii (projekt *Innowacyjne formy zapewniania jakości w edukacji*) interesowała przede wszystkim kwestia egzaminów zewnętrznych – tematyka ta wiąże się z kierunkiem zmian w systemie egzaminów zewnętrznych w Polsce, zmierza-

jących do położenia większego nacisku na przedmioty ścisłe.

Mieli zatem Państwo okazję porównać polskie i europejskie rozwiązania w kilku obszarach. Proszę wskazać najciekawsze obserwacje.

W Bawarii zaciekała nas np. forma doskonalenia nauczycieli – skoszarowanie pedagogów przez kilka dni w jednym miejscu przypominającym kampus uniwersytecki; tam nauczyciele biorą udział w różnorodnych zajęciach doskonalących. Taka formuła szkolenia niewątpliwie sprzyja efektywniejszemu kształceniu nauczycieli, rozwija ich kreatywność.

Z Bawarii przywieźliśmy także obserwacje na temat kształcenia zawodowego. Spodobała nam się współpraca pomiędzy różnymi instytucjami (szkoły, przedsiębiorstwa, instytucje badające rynek pracy, samorządy) koordynowana przez tamtejszego ministra edukacji, w którego kompetencji leży tworzenie różnych typów szkół. Dzięki takiemu rozwiązaniu można modyfikować kierunki kształcenia zawodowego pod kątem bieżących potrzeb występujących w regionie i, tym samym, umożliwiać młodym ludziom łatwiejsze odnalezienie się na rynku pracy.

Z kolei tym, co nas zainspirowało w czasie wizyty w Estonii, była duża i różnorodna aktywność fizyczna dzieci i młodzieży. Wszyscy wiemy, jak dużym problemem w Polsce jest obecnie liczba zwolnień uczniów z zajęć wychowania fizycznego. Tymczasem w odwiedzionym przez nas Tallinie dzieci, które w Polsce byłyby zwalniane z wuefu, uczestniczyły w zajęciach wraz z kolegami, a urozmaicona formuła lekcji sprawiała, że wszyscy uczniowie chętnie brali w nich udział.

A jeśli chodzi o kwestie związane z nadzorem pedagogicznym?

Tu na pewno warto wspomnieć o różnych modelach ewaluacji stosowanych w Europie. Miałem okazję zapoznać się z formą raportów ewaluacyjnych w wielu krajach i na tej podstawie mogę stwierdzić, że dyrektorzy szkół w Polsce powinni nauczyć się traktować ewaluację nieco inaczej niż dotychczas, jest to bowiem nie tyle forma oceny, ile diagnozy. Raport ewaluacyjny jest narzędziem, które ma umożliwić dyrektorowi szkoły wprowadzenie zmian w zespole, nakreślenie kierunków rozwoju placówki. Cechą zagranicznych raportów ewaluacyjnych jest ich zwięzłość, dzięki czemu nie ginie w nich najważniejszy przekaz. W polskich wciąż pokutuje nadmiar informacji, poza tym w szkołach widoczny jest brak świadomości, że celem raportu jest poprawa pracy placówki.

Jednym z zadań kuratorium, jak sam Pan wskazał, jest wspieranie szkół w rozwijaniu przez nie współpracy zagranicznej. W jaki sposób realizują Państwo to zadanie?

W naszej instytucji od kilku lat funkcjonuje Zespół Programów Europejskich i Współpracy z Zagranicą. Zadaniem tej komórki jest m.in. wspieranie szkół w realizowaniu projektów europejskich. Zespół prowadzi aktywną działalność informacyjną i doradczą, dzięki czemu szkoły i nauczyciele mogą korzystać ze wsparcia na każdym etapie pracy nad projektem: nawiązywania kontaktów, tworzenia koncepcji projektu, przygotowania wniosku itd., a w końcu mogą w pełni docenić efekty swoich wysiłków, jeśli uda im się przygotować przedsięwzięcie wysokiej jakości. Dziś bardzo trudno jest o pełną informację, mówię to na podstawie własnych doświadczeń związanych z pracą dyrektora szkoły. Dlatego celem funkcjonowania Zespołu Programów Europejskich i Współpracy z Zagranicą jest przekazywanie szkołom potrzebnych informacji w sposób przystępny i przyjazny.

Proszę zatem odpowiedzieć, na co szkoły powinny zwrócić uwagę, przygotowując swoje projekty.

Staramy się uwrażliwić szkoły na to, by w realizowanych przez nie projektach nie pomijać uczniów słabszych albo tych w trudniejszej sytuacji materialnej, społecznej. W przypadku inicjatyw z zakresu doskonalenia nauczycieli wskazujemy natomiast, że warto się skupić na rozwijaniu konkretnych kompetencji, a nie na ogólnym poszerzaniu horyzontów. Projekty winny się przekładać na jakość pracy szkoły, wiązać się z konkretnymi problemami występującymi w placówce, dotyczyć kwestii ważnych dla danej szkoły.

Jakie refleksje towarzyszą Panu przy realizowaniu kolejnych projektów przez kuratorium?

Mam poczucie satysfakcji, że Kuratorium Oświaty w Katowicach jest równoprawnym partnerem dla instytucji z zagranicy – czujemy się członkami wspólnoty europejskiej, którzy nie tylko czerpią z wizyt, ale też mogą przekazać wiele wartościowych doświadczeń europejskiemu szkolnictwu, wieloma osiągnięciami się pochwalić. Cieszy mnie też to, że nie tylko inspirujemy szkoły w regionie konkretnymi obserwacjami pochodzącymi z zagranicznych wyjazdów, czy to przez podpowiadanie im konkretnych rozwiązań, czy przez wskazywanie obszarów, na które winny zwrócić uwagę przy tworzeniu projektów. Przede wszystkim sami udowadniamy, że korzystanie ze środków Unii Europejskiej jest w zasięgu ręki i że wysiłek realizacji projektów przynosi daleko idące korzyści. Uważam bowiem, że współpraca z zagranicą to istotny czynnik rozwoju szkół i instytucji.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała Magda Tytuła

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43123
Beneficjent	Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach
Institucje partnerskie	1. University of Chichester, Chichester, Wielka Brytania 2. Institut of Vocational Training, Ateny, Grecja
Liczba uczestników	14
Dofinansowanie	95 069,89 PLN
Okres realizacji	01.11.2013 – 31.07.2014
Strona internetowa	www.scdn.pl www.chi.ac.uk iek-ag-dimitr.att.sch.gr
Obszar tematyczny projektu	doskonalenie nauczycieli konsultantów/ edukatorów w obszarze kształcenia i rozwijania kompetencji społecznych
Języki projektu	polski, angielski

Tytuł projektu

NIKE – Nauczyciel, innovator, kreator, edukator

Opis projektu

Idea twórców projektu była następująca: wysłać dwie grupy nauczycieli do dwóch różnych krajów i zróżnicować program wizyt. Uczestnicy mobilności wyjeżdżający do Wielkiej Brytanii (instytucją przyjmującą był Uniwersytet w Chichester, ale część szkolenia dotycząca edukacji wczesnoszkolnej odbywała się w szkole St. Mary's School w Bognor Regis) m.in. poznali metody pracy w klasie wielokulturowej i brali udział w zajęciach warsztatowych, które zaowocowały stworzeniem scenariusza szkolenia z nauczycielami na temat stereotypów wokół nas. Z kolei wizytujący Grecję (instytucją przyjmującą był Instytut Doskonalenia Zawodowego w Atenach) zaobserwowali m.in. przykłady dobrych praktyk z zakresu programów interkulturowych (np. zainspirowali się sposobem wykorzystania dzieł sztuki na różnych lekcjach, poznali metody pracy w zakresie arteterapii i z wykorzystaniem różnorodnych materiałów w pracy z dzieckiem zdolnym). Po powrocie z wizyt studyjnych referowano spostrzeżenia innym pracownikom Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach (ŚCDN), a także dyrektorom i nauczycielom szkół z województwa świętokrzyskiego (m.in. nauczycielom języków obcych na warsztatach zorganizowanych w czerwcu 2014 r.). Opracowano też folder pt. *Vademecum kompetencji społecznych* do czasopisma edukacyjnego „Inspiracje” informujący środowisko oświatowe regionu świętokrzyskiego o projekcie i jego rezultatach. Wreszcie, wykorzystano w planowaniu pracy na rok 2014/2015 materiały i pomysły zaczerpnięte z wizyt.

Cele projektu

- wymiana doświadczeń w zakresie podejmowania różnorodnych działań ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji społecznych ze szczególnym uwzględnieniem kooperatywności, komunikatywności i kreatywności
- doskonalenie własnego warsztatu pracy konsultantów ŚCDN w kontekście identyfikowania potrzeb możliwych do zaspokojenia we współpracy ze środowiskiem lokalnym i instytucjami działającymi na rzecz edukacji
- rozwijanie praktycznych umiejętności planowania długoterminowej współpracy międzyinstytucjonalnej oraz budowanie sieci współpracy ukierunkowanych na podejmowanie partnerskich inicjatyw na rzecz środowiska edukacyjnego
- doskonalenie umiejętności językowych (język angielski) szczególnie w zakresie słownictwa branżowego – edukacyjnego

Rezultaty projektu

- przekazanie współpracownikom uczestników projektu, a także innym zainteresowanym (nauczyciele, dyrektorzy szkół) informacji na temat wizyt, ciekawych rozwiązań oraz brytyjskiego i greckiego systemu edukacyjnego
- wykorzystanie w planowaniu pracy na rok 2014/2015 materiałów i pomysłów, które zostały zaczerpnięte z wizyt (np. scenariusz zajęć na temat stereotypów, wsparcie uczniów w ramach EAL – English as an Additional Language, zajęcia kulturowe)
- poznanie metod pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- poszerzenie wiedzy uczestników projektu na temat metod pracy w klasie wielokulturowej
- uzyskanie nowych rozwiązań w pracy z nauczycielami w zakresie rozwijania kompetencji społecznych

Największy sukces w projekcie

Uczestnicy projektu sukcesy wymieniają jednym tchem, bo lista rezultatów jest imponująca: przełamanie bariery komunikacyjnej (komunikacja w języku angielskim), nowe pomysły na zajęcia z nauczycielami, podniesienie samooceny (nie mamy się czego wstydzić: polska szkoła wcale nie jest gorsza od innych szkół europejskich!), wzrost kompetencji do pracy w środowisku wielokulturowym, zadowolenie z posiadanych umiejętności językowych, poszerzenie kontaktów, sprawdzenie się w różnych sytuacjach komunikacyjnych (oficjalnych i nieoficjalnych) i zawodowych (nie tylko w roli słuchacza np. na warsztatach organizowanych przez instytucje partnerskie, ale i w funkcji prowadzącego zajęcia z dziećmi)... Czy ktoś jeszcze powątpiewa w to, że udział w projektach europejskich to nie jest czas stracony?

Musimy się ciągle uczyć

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (ŚCDN) to instytucja, która dzięki środkom z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (projekt systemowy *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*) zrealizowała projekt pt. NIKE – *Nauczyciel, innowator, kreator, edukator*. Przedsięwzięcie obejmowało m.in. wizyty studyjne nauczycieli konsultantów w Wielkiej Brytanii (Uniwersytet w Chichester) i Grecji (Instytut Doskonalenia Zawodowego w Atenach). Prezentujemy rozmowę z Jackiem Wołowcem, dyrektorem Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Jacek Wołowiec

dyrektor Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli

W tytule projektu ŚCDN użyto słów, które na różne sposoby są odmieniane we wszystkich projektach europejskich: „innowacyjność” i „kreatywność”. Proszę wyjaśnić, co dla Państwa znaczą te słowa.

Działanie kreatywne czy innowacyjne to takie rozwiązanie edukacyjne, które jest nowe, ale co ważniejsze: da się zastosować w praktyce, jest użyteczne i możliwe do wdrożenia. Tylko w tym znaczeniu można stawiać znak równości między słowami „kreatywny” czy „innowacyjny” a hasłem „lepsza jakość kształcenia”. Bo przecież na papierze można stworzyć rozmaite – niesamowicie innowacyjne i kreatywne – metody lub rozwiązania, ale jeśli tych planów nie da się przenieść na poziom operacyjny, czyli do codziennej praktyki nauczania, tam, gdzie potrzebna jest żmudna i nierzadko ciężka praca, to nie są żadne innowacje.

I tak rozumianą innowacyjność widać w działalności ŚCDN?

Naszym hasłem stało się właśnie to, by jak najwięcej pomagać nauczycielom w ich codziennej pracy, czyli na tym poziomie, gdzie tak naprawdę wykluwa się sukces szkolny. Próbowujemy proponować rozwiązania, które będą nie tylko innowacyjne czy kreatywne, ale przede wszystkim możliwe do wdrożenia w polskich szkołach. Innymi słowy, nauczyciel ma wyjść od nas nie z głową pełną pięk-

nych teorii na temat tego, co można zrobić, ale z konkretnymi pomysłami, które są odpowiedzią na jego konkretne problemy i które to pomysły może od razu przetestować w swojej szkole. Ma dostać rozwiązania sprawdzone, bo podpatrzone przez nas w trakcie różnych wizyt studyjnych i ocenione jako wartościowe.

Pozostając przy słowach – skrótowiec tytułu projektu ŚCDN brzmi NIKE, jak imię greckiej bogini zwycięstwa. Proszę wyjaśnić, jakie zwycięstwo chcieli Państwo odnieść, realizując projekt.

W moim przekonaniu o zwycięstwie projektu można mówić tylko wtedy, gdy udaje się przenieść na nasz grunt te rozwiązania, które są stosowane za granicą i które tam przynoszą efekty. Zwycięstwem jest też taka sytuacja, w której uczestnicy mobilności inspirowani w czasie wizyt studyjnych pomysłami, zatem twórczo je przetwarzają, dopasowują do polskich warunków i wreszcie – stosują je w swojej pracy.

Takie zwycięstwo stało się udziałem ŚCDN?

Tak. Efektem projektu *NIKE – Nauczyciel, innowator, kreator, edukator* są bowiem takie pomysły jak chociażby wykorzystanie doświadczeń z Grecji w opracowaniu części pytań do konkursu humanistycznego dla szkół podstawowych czy przygotowanie nowych tematów szkoleniowych na rok szkolny 2014/2015 w oparciu

o brytyjski model edukacji włączającej (uwrażliwianie dzieci i młodzieży na inność, uczenie ich wzajemnego szacunku i rozwijanie w nich umiejętności współpracy w grupie, przygotowanie do życia w społeczeństwie wielokulturowym). Czasem też pozorne drobiazgi mogą skłaniać do wprowadzania zmian – np. nas ogromnie zainspirował wypisany na wielkiej tablicy w jednej z zagranicznych szkół cytat z wypowiedzi Michała Anioła: „Ciągle się jeszcze uczyć”. Powiedział to wybitny humanista, który jednak uznawał, że wciąż musi się kształcić. I te słowa zamieściliśmy przy wejściu do naszej placówki, jako motto, drogowskaz w naszej działalności. Bo przecież w przypadku nauczycieli konsultantów świadomość tego, że trzeba się ciągle kształcić jest bardzo ważna – my nie możemy popadać w rutynę. Trudno sobie bowiem wyobrazić, by nauczyciel konsultant mógł skutecznie rozwijać kompetencje u innych, jeśli sam nie dba o własny rozwój.

Jednym z celów projektu było właśnie doskonalenie własnego warsztatu pracy konsultantów ŚCDN w kontekście identyfikowania potrzeb i szans rozwojowych szkół oraz samego Centrum Doskonalenia – jak udało się zrealizować to zamierzenie?

Doświadczenia wyniesione z tego przedsięwzięcia wpłynęły na przebudowanie naszej oferty i wprowadzenie wielu nowych tematów szkoleń. Na przykład pod wpływem greckiej praktyki powstała propozycja zajęć z robotyki i druku 3D. Innym rezultatem jest utwierdzenie się w przekonaniu, że dziś, w dobie edukacji globalnej, konieczne jest rozwijanie przede wszystkim umiejętności językowych – potrzebujemy tego zarówno my, jak i uczniowie.

Realizowane przez ŚCDN projekty mają szerokie oddziaływanie na szkoły w regionie. Jak to wygląda w przypadku omawianego tutaj przedsięwzięcia? Jakie działania zostały już podjęte, a jakie będą prowadzone?

Nasze usytuowanie, możliwości, a także nasze doświadczenia wynikające z realizowanych projektów pozwalają szkołom pozyskiwać od nas nowe metody nauczania, zatem: rozwijać się. Najlepszym przykładem jest pomysł *Szkolnych Inkubatorów Dwujęzyczności*, który powstał po powrocie z wizyt w Wielkiej Brytanii i Grecji. Chcemy zachęcać szkoły w naszym regionie do wprowadzania nauczania bilingwalnego, ponieważ to może wspomagać nabywanie kompetencji językowych przez uczniów

(uczenie się języka przy okazji poznawania treści z innych przedmiotów). Ten pilotażowy na razie projekt pokazuje systemowe działanie ŚCDN i dążenie do poprawy oferty szkół w naszym województwie. Praca nad tym rozwiązaniem będzie procesem kilkuletnim, ponieważ startujemy z punktu zerowego (w naszym regionie nie ma w ogóle placówek z taką ofertą): zaczynamy od nakłaniania do tej idei. W dalszej perspektywie są warsztaty metodyczne, chcielibyśmy też pomóc szkołom w zdobywaniu pomocy dydaktycznych czy w nawiązaniu współpracy z partnerami z zagranicy i w tworzeniu wniosków o dofinansowanie wizyt studyjnych – celem takich wyjazdów byłoby zaobserwowanie, jak w praktyce realizuje się kształcenie bilingwalne.

W projekcie zwrócono uwagę na konieczność rozwijania kompetencji społecznych. Proszę wyjaśnić zasadność wyboru tego obszaru.

Po pierwsze, Europa robi takie założenie, że jeśli młodzi ludzie zdobędą osiem kompetencji kluczowych, to łatwiej sobie poradzą na skomplikowanym rynku pracy. A jedną z grup tych kluczowych umiejętności są właśnie kompetencje społeczne, czyli: komunikatywność, kooperatywność, kompetencje obywatelskie itp. Dlatego pomyśleliśmy, że warto zobaczyć, jak wygląda kształcenie tych umiejętności w krajach o silnych tradycjach demokratycznych, by spróbować przenieść te rozwiązania na nasz grunt.

Po drugie, ostatnie badania wskazują, że w szkołach, które osiągają bardzo wysokie wyniki w kształceniu najczęściej pracują zespoły nauczycieli o doskonale rozwiniętych kompetencjach społecznych. Mówiąc prościej: to szkoły, w których nauczyciele się ze sobą spotykają, rozmawiają, współdziałają, razem wymyślają nowe rozwiązania. Wbrew pozorom za sukcesem edukacyjnym uczniów stoi bowiem nie tyle merytoryczne przygotowanie nauczycieli, ile zintegrowane działanie zespołu pedagogicznego, wspólny wysiłek w dążeniu do poprawy jakości kształcenia.

Na koniec, jak zachęciłby Pan szkoły do podejmowania starań o realizowanie projektów europejskich?

Tworzenie koncepcji projektu to ogromne wyzwanie. Jednak uważam, że nie można się bać tego wysiłku, bo udział w działaniach projektowych zawsze pozwala osiągnąć w danej placówce nową jakość kształcenia.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała Magda Tytuła

Nowe horyzonty w edukacji dziecka

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47882
Beneficjent	Przedszkole nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi w Koninie
Institucje partnerskie	1. Scoil Chaitríona Infants, Dublin, Irlandia 2. Aziziye Private Educational Institutions, Erzurum, Turcja
Liczba uczestników	10
Dofinansowanie	61 743,16 PLN
Okres realizacji	01.03.2014 – 31.12.2014
Strona internetowa	www.przedszkole32konin.pl , http://scoilchaitrionainfants.scoilnet.ie/blog/
Obszar tematyczny projektu	edukacja ekologiczno-zdrowotna i językowa
Język projektu	polski

Opis projektu

Edukacja ekologiczno-zdrowotna oraz językowa – te dwa tematy interesowały projektodawców i to na nich skupili swoją uwagę uczestnicy przedsięwzięcia. Celem tak pomyślanej inicjatywy było wprowadzenie w konińskiej placówce innowacyjnych rozwiązań metodyczno-programowych już na poziomie nauczania przedszkolnego. Projektodawcy przekonani są bowiem, że to właśnie na tym etapie edukacyjnym należy zacząć kształtować u dzieci niektóre kompetencje, tak by ten wysiłek zaowocował w dalszym procesie kształcenia.

Wizyty w dwóch instytucjach partnerskich (szkoła w Irlandii i przedszkole w Turcji) miały przybliżyć uczestnikom mobilności nowe formy pracy pedagogicznej. Polscy nauczyciele obserwowali zajęcia lekcyjne prowadzone dla różnych grup wiekowych, rozmawiali o aktywizujących metodach nauczania stosowanych w odwiedzanych placówkach i możliwości wprowadzenia ich w Polsce, wymieniali się doświadczeniami. Poznawali też działania prowadzone przez irlandzką szkołę w ramach obecności tej placówki w sieci szkół objętych certyfikatem Zielona Flaga. Szczególnie wartościowe było porównanie metod nauczania języka angielskiego w dwóch różnych środowiskach: w placówce anglojęzycznej (Irlandia), gdzie angielski jest językiem ojczystym dla większości uczniów, oraz w przedszkolu tureckim, uczącym języka angielskiego jako obcego, gdzie stosowana jest metoda zanurzenia w języku (z dziećmi pracuje jednocześnie dwóch nauczycieli – jeden mówi w języku angielskim, a drugi w ojczystym).

Cele projektu

- stworzenie warunków do podniesienia i uzupełnienia kwalifikacji związanych z wdrażaniem rozwiązań ekologicznych i zdrowotnych oraz ze sposobami nauczania języka angielskiego dzieci
- podniesienie jakości pracy placówki oraz jakości pracy z dzieckiem
- poszerzenie wiedzy związanej z edukacją ekologiczną i zdrowotną, poznanie nowych form pracy i rozwiązań metodycznych
- wdrożenie umiejętności wykorzystywania technik TIK w pracy z dzieckiem
- nawiązanie współpracy międzynarodowej z innymi placówkami

Rezultaty projektu

- uzyskanie przez placówkę certyfikatu Zielonej Flagi
- stworzenie zielonych ogródków warzywno-kwiatowych na placu przedszkolnym
- wprowadzenie metody immersji językowej jako innowacji pedagogicznej oraz multimedialnego programu edukacyjnego „Super Simple Songs – Let’s Share”
- wykorzystanie poznanych metod oraz narzędzi pracy, środków dydaktycznych w bezpośredniej pracy z dziećmi w zakresie edukacji ekologicznej i zdrowotnej oraz językowej
- poznanie sposobów tworzenia planów pracy związanych z działaniami ekologicznymi i zdrowotnymi oraz językowymi
- umiejętność wykorzystania środków multimedialnych do pracy z dziećmi
- zdobycie doświadczenia prowadzenia zajęć z dziećmi w placówce goszczącej pod kierunkiem tamtejszych nauczycieli

Największy sukces w projekcie

Nauka przez doświadczanie – takim hasłem można określić rozwiązania wprowadzone po realizacji projektu przez konińskie przedszkole. Czym innym dla edukacji językowej jest bowiem zastosowanie w nauczaniu języka obcego metody immersji (czyli zanurzenia w języku, oswojenia dzieci z językiem angielskim przez komunikowanie się z nimi po angielsku)? Jak inaczej nazwać wykorzystanie nowoczesnych technologii (m.in. tablice multimedialne) w nauczaniu języka obcego? Czym innym jest (edukacja ekologiczna) zakładanie na przedszkolnym podwórku z dziećmi i ich rodzicami ogródków warzywno-kwiatowych i uprawianie ich? Jak inaczej określić uczenie zachowań proekologicznych i prozdrowotnych i czynne propagowanie działań na rzecz środowiska naturalnego? Wszystkie te działania współtworzą największy sukces w projekcie konińskiej placówki.

Motywacja uczniów do nauki poprzez aktywne nauczanie z użyciem narzędzi TIK – obszar matematyczno-przyrodniczy

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43121
Beneficjent	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Słowiku
Institucje partnerskie	1. Osmangazi Ortaokulu, Adana, Turcja 2. Instituto de Educación Secundaria Saavedra Fajardo, Murcia, Hiszpania
Liczba uczestników	8
Dofinansowanie	48 628,20 PLN
Okres realizacji	15.10.2013 – 30.07.2014
Strona internetowa	www.zspslowik.szkoła.pl www.osmangaziortaokulu.meb.k12.tr www.murciaeduca.es/iessaavedrafajardo
Obszar tematyczny projektu	edukacja matematyczno-przyrodnicza w szkole podstawowej
Języki projektu	angielski, polski

Opis projektu

Najpierw były szkolenia (m.in. specjalistyczne Microsoft365), potem udział w konferencji informatycznej *Od becika każdy klika*, a wreszcie wizyty studyjne dwóch 4-osobowych grup nauczycieli w szkołach partnerskich w Turcji i Hiszpanii. I mimo że kierunki wyjazdów były różne, to w trakcie wizyt realizowano ten sam program merytoryczny – głównymi punktami były szkolenia z zakresu GeoGebry i kurs *Nauczanie obszarów matematycznych i przyrodniczych poprzez aktywne nauczanie i multimedialne narzędzia Web 2.0 na różnych polach działania edukacyjnego*. Uczestnicy projektu uczyli się pracować metodą Webquestu, poznawali zastosowania programu Prezi w tworzeniu prezentacji multimedialnych, dowiedzieli się, jak wykorzystać blogosferę w codziennej pracy nauczyciela, a także gry matematyczne w procesie uczenia przyrody i matematyki. Po powrocie z instytucji partnerskich nauczyciele rozpowszechniali zdobyte doświadczenia i wiedzę przez strony WWW, a także przez inne działania, m.in.: zorganizowanie konferencji dla nauczycieli matematyki i przyrody z okolicznych szkół, opublikowanie artykułu w prasie oświatowej oraz udzielenie wywiadu telewizyjnego. Ciekawym pomysłem na popularyzację efektów mobilności było uruchomienie kawiarenki dyskusyjnej w czasie szkolnego pikniku rodzinnego i dni otwartych szkoły. Do kawiarenki zostali zaproszeni m.in. dyrektorzy szkół z regionu oraz reprezentanci lokalnych organizacji.

Cele projektu

- rozwijanie kompetencji informatycznych nauczycieli uczących przedmiotów matematycznych i przyrodniczych, od przedszkola, do VI klasy szkoły podstawowej
- doskonalenie kompetencji matematycznych poprzez wymianę doświadczeń z kadrą pedagogiczną z innych krajów
- podniesienie jakości pracy nauczycieli
- zwiększenie efektów kształcenia przez zastosowanie technologii TIK w nauczaniu
- popularyzacja nowoczesnego nauczania matematyki
- rozwinięcie kompetencji interpersonalnych uczestników projektu
- poszerzenie wiedzy o systemach edukacji w Europie

Rezultaty projektu

- zdobycie przez uczestników umiejętności posługiwania się językiem angielskim w stopniu podstawowym, a w przypadku niektórych osób poszerzenie słownictwa języka angielskiego
- rozwój kompetencji uczestników w zakresie używania narzędzi TIK
- wypracowanie wielu materiałów służących w dalszej pracy dydaktycznej
- wprowadzenie w placówce od roku szkolnego 2014/2015 dziennika elektronicznego Librus
- wykorzystanie programu GeoGebra w nauczaniu
- wykorzystanie Webquestu w pracy
- założenie własnych stron, blogów oraz bloga projektu
- stworzenie innowacyjnego programu nauczania matematyki i przyrody *W krainie e-matematyki i przyrody* obejmującego kształcenie od przedszkola do klasy VI szkoły podstawowej
- kontynuacja współpracy ze szkołą w Turcji

Największy sukces w projekcie

Poprawa jakości kształcenia w szkole i wzrost kompetencji uczniów – czy można wyżej postawić poprzeczkę w pracy placówki oświatowej? A tak właśnie oceniają efekty projektu nauczyciele z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Słowiku. Dzięki szkoleniom pedagogzy ze Słowika już od roku szkolnego 2014/2015 mogą zaoferować swoim uczniom atrakcyjniejsze zajęcia, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i programów informatycznych. Rezultaty? Na przykład taki, że uczniowie zachwycili się programem GeoGebra i chętnie pracują tą metodą, a ich rodzice coraz pozytywniej oceniają pracę szkoły w zakresie kształcenia matematyczno-przyrodniczego. Uczestnicy projektu głośno mówią także o osobistych sukcesach – tym jest przede wszystkim przełamanie bariery językowej, skutkujące kontynuacją nauki języka angielskiego po powrocie z wizyt studyjnych. Większe kompetencje językowe oznaczają dla nauczycieli satysfakcję osobistą i poprawę samooceny – a to przecież także przekłada się na ich efektywniejszą pracę!

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43083
Beneficjent	Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie, Akademickie Przedszkole „Mali Odkrywcy” w Olsztynie
Institucja partnerska	Vilniaus Kolegija, Wilno, Litwa
Liczba uczestników	11
Dofinansowanie	55 056,57 PLN
Okres realizacji	10.12.2013 – 10.08.2014
Strona internetowa	www.przedszkole.wspkorczak.eu www.viko.lt
Obszar tematyczny projektu	pedagogika, edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna
Języki projektu	angielski, polski

Kompetencje przedszkolaków z regionu Warmii i Mazur w zakresie edukacji międzykulturowej

Opis projektu

Trzy wyjazdy studyjne (w tym dwa tygodniowe i jeden dwutygodniowy), jedenastu uczestników z dwóch grup (nauczyciele przedszkolni i studenci pedagogiki), dwie konferencje naukowe, na których przedstawiono rezultaty projektu, jeden e-book i jedna publikacja w czasopiśmie naukowym – oto najważniejsze liczby, którymi można streścić projekt *Kompetencje przedszkolaków z regionu Warmii i Mazur w zakresie edukacji międzykulturowej*. A jeśli chodzi o szczegóły – w trakcie wizyt na Litwie uczestnicy mobilności odwiedzili wileńskie szkoły i przedszkola, zapoznali się z organizacją pracy placówek oświatowych w Wilnie, obserwowali i prowadzili zajęcia w przedszkolach. Po przyjeździe postanowiono upowszechnić doświadczenia zdobyte w projekcie i podzielić się obserwacjami – w tym celu przygotowano referaty na konferencje naukowe: Sixteenth Annual Cice Network Conference (referat *Cooperation, tolerance and Space* dr M. Śliwy i dr hab. M. Nowickiej) oraz Ogólnopolską Konferencję Naukową *Pogranicza pedeutologicznych dyskursów* (dyskusja w sekcji Praktyki – peryferia – impulsy edukacyjne prowadzona przez dr hab. M. Nowicką), a także opracowano sprawozdanie, które opublikowało czasopismo naukowe „Problemy Wczesnej Edukacji” (nr 3/2014). Popularyzacji wiedzy z przebiegu projektu służą też m.in. strona WWW, skrypty czy e-book „*Preschooler*” – *mobilność zagraniczna i jej rezultaty. Przedszkola i szkoły na Litwie – doświadczenia uczestników projektu*.

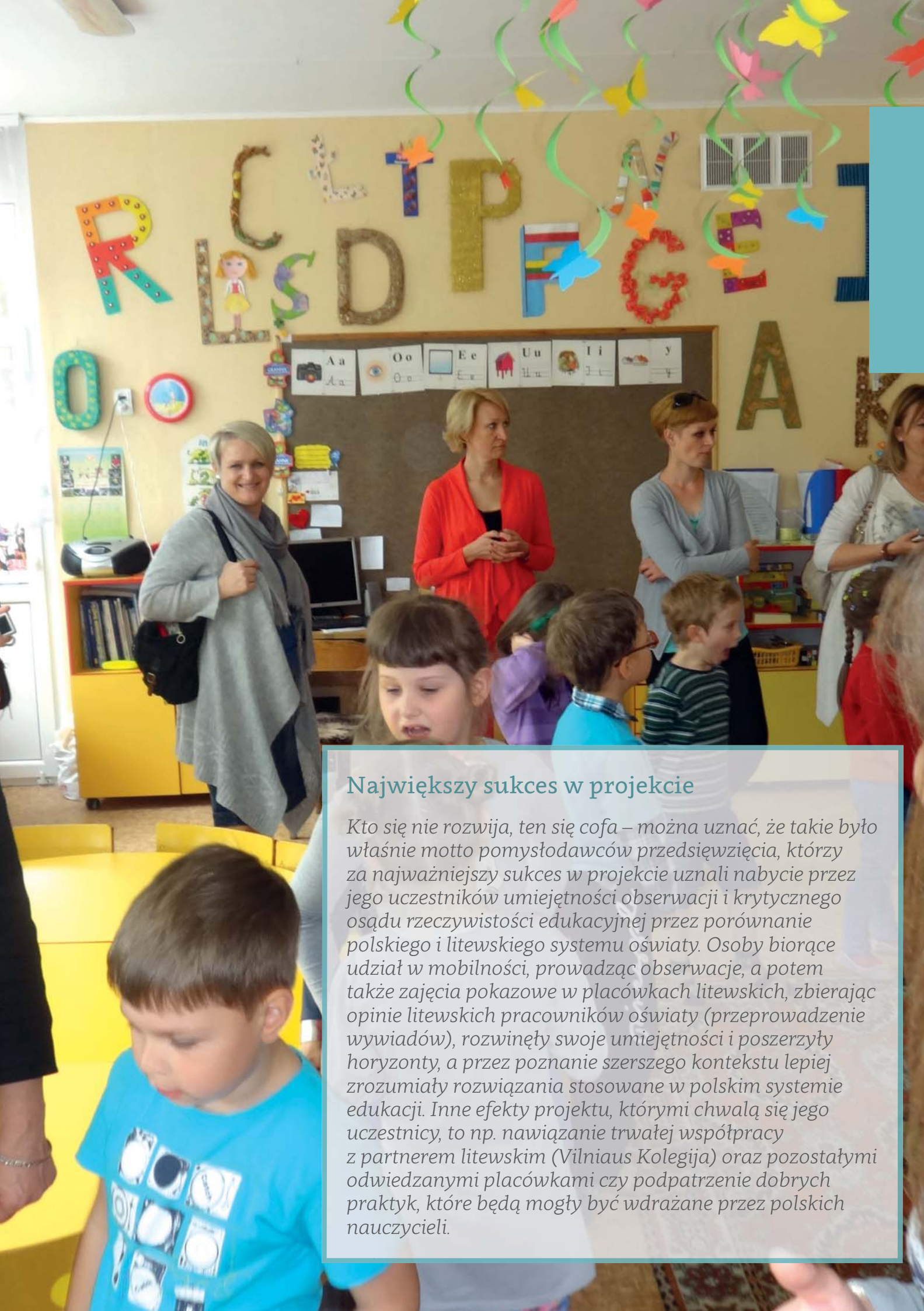
Cele projektu

- poznanie funkcjonowania przedszkoli i placówek oświatowych regionu wileńskiego
- przygotowanie e-booka
- rozwijanie praktycznych umiejętności zawodowych
- zwiększenie kompetencji międzykulturowych odpowiadających na realne problemy społeczne
- poszerzenie słownictwa zawodowego w języku angielskim
- transfer i współpraca w adaptowaniu innowacyjnych rozwiązań sieciowych w Polsce
- stworzenie jednostki rozwijającej działania projektowe i projekty międzynarodowe
- rozwój przedsiębiorczości uczestników projektu

Rezultaty projektu

- poszerzenie wiedzy na temat pracy placówek oświatowych w Wilnie
- opracowanie e-booka „*Preschooler*” – *mobilność zagraniczna i jej rezultaty. Przedszkola i szkoły na Litwie – doświadczenia uczestników projektu*
- opracowanie publikacji: *Niezbędnik uczestnika – przewodnik metodologiczny, skryptu Wstęp do historii i kultury Litwy, skryptu Przygotowanie językowe*
- rozwój praktycznych umiejętności i kompetencji zawodowych uczestników projektu poprzez poznanie metod pracy dydaktycznej na Litwie oraz prowadzenie zajęć w wizytowanych placówkach
- zwiększenie kompetencji międzykulturowych w zakresie akceptacji odmienności
- samorozwój uczestników

Największy sukces w projekcie

Kto się nie rozwija, ten się cofa – można uznać, że takie było właśnie motto pomysłodawców przedsięwzięcia, którzy za najważniejszy sukces w projekcie uznali nabycie przez jego uczestników umiejętności obserwacji i krytycznego osądu rzeczywistości edukacyjnej przez porównanie polskiego i litewskiego systemu oświaty. Osoby biorące udział w mobilności, prowadząc obserwacje, a potem także zajęcia pokazowe w placówkach litewskich, zbierając opinie litewskich pracowników oświaty (przeprowadzenie wywiadów), rozwinęły swoje umiejętności i poszerzyły horyzonty, a przez poznanie szerszego kontekstu lepiej zrozumiały rozwiązania stosowane w polskim systemie edukacji. Inne efekty projektu, którymi chwala się jego uczestnicy, to np. nawiązanie trwałej współpracy z partnerem litewskim (Vilnius Kolegija) oraz pozostałymi odwiedzanymi placówkami czy podpatrzenie dobrych praktyk, które będą mogły być wdrażane przez polskich nauczycieli.

Podróż po edukacyjny sukces na Litwę

Jak działają przedszkola na Litwie? Na co kładą nacisk pracujący tam nauczyciele? Co z litewskich doświadczeń można wykorzystać w polskich warunkach? Projekt *Kompetencje przedszkolaków z regionu Warmii i Mazur w zakresie edukacji międzykulturowej* dał odpowiedź na te i wiele innych pytań.

Bardzo stare powiedzenie „Podróże kształcą” nabiera dzisiaj nowego znaczenia właśnie dzięki takim przedsięwzięciom jak *Kompetencje przedszkolaków z regionu Warmii i Mazur w zakresie edukacji międzykulturowej*. Inicjatywa, realizowana od grudnia 2013 r. do sierpnia 2014 r. i finansowana ze środków projektu *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*, wykorzystywała element podróży jako narzędzie samorozwoju. – *Podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej jest najlepszą formą kształcenia umiejętności rozumienia i akceptacji „inności”* – podkreśla **dr Marta Śliwa**, koordynatorka projektu w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie (WSP) i dyrektorka Akademickiego Przedszkola „Mali Odkrywcy” prowadzonego przez uczelnię w Olsztynie. – *Znajomość i umiejętność zastosowania dobrych praktyk pozwala unikać konieczności mediacji* – stwierdziła, prezentując efekty projektu podczas I Kongresu Mediatorów Szkolnych, który odbył się w grudniu 2014 r. w warszawskiej WSP.

Najważniejszym celem przedsięwzięcia było podniesienie jakości i atrakcyjności kształcenia, a także doskonalenia zawodowego nauczycieli. Dofinansowanie różnych form rozwijania kwalifikacji zawodowych za granicą pozwoliło jedenastu uczestniczkom projektu – pracownicom przedszkoli z województwa warmińsko-mazurskiego oraz studentkom pedagogiki warszawskiej WSP – poznać sposób zorganizowania i specyfikę działania różnych placówek oświatowych regionu. Przedszkola, szkoły i uczelnie wizytowano w ramach trzech mobilności: jednej dwutygodniowej i dwóch tygodniowych.

Partnerem ze strony litewskiej została największa uczelnia pedagogiczna w tym kraju, **Vilnius Kolegija** w Wilnie, z którą WSP im. J. Korczaka stale współpracuje. – *Nasi*

litewscy partnerzy bardzo nam pomogli – mówi dr Śliwa.

– *Dzięki nim mogliśmy odwiedzić wiele różnych placówek i obserwować ich pracę, poznać specyfikę ich działania. Wśród wizytowanych przez nas jednostek były różnego typu placówki edukacyjne i opiekuńcze np.: przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, a także Wileńska Szkoła Średnia im. Joachima Lelewela. To zapewniło bardzo szerokie spektrum doświadczeń i pozwoliło dobrze porównać polski i litewski system edukacji.*

Zanim jednak nauczycielki i studentki pojechały na Litwę, musiały odbyć szkolenie przygotowujące. Jego zalety?

– *Dzięki skorzystaniu z kursów języka angielskiego oraz z zakresu kultury okręgu wileńskiego rozwinęłam moje kompetencje, wiedzę oraz umiejętności społeczno-edukacyjne* – mówi **Joanna Meller**, pedagog terapeuta z Akademickiego Przedszkola „Mali Odkrywcy”.

Projekt przewidywał też poszerzenie wiedzy uczestniczek mobilności na temat Litwy, jej historii, kultury, systemu edukacji. Powstały zatem: *Niezbędnik uczestnika – przewodnik metodologiczny*, skrypt *Wstęp do historii i kultury Litwy* oraz skrypt *Przygotowanie językowe*.

– *W przewodniku metodologicznym znalazły się między innymi pytania do wywiadów, które przeprowadzały uczestniczki mobilności* – informuje koordynatorka programu.

– *Wszyscy mieli też za zadanie opisać doświadczenia zgromadzone podczas pobytu na Litwie. Myślę, że zarówno dla studentek, jak i dla nauczycielek bardzo ważny był udział w zajęciach z dziećmi. Zaobserwowano, jak praca z podopiecznymi placówek oświatowych wygląda w innym kraju. Uczestniczki projektu zweryfikowały, w jakim stopniu to, co robią, robią dobrze. Wyjazd dał im też okazję,*

by porównać warunki pracy, czas, zakres obowiązków, zarobki polskich i litewskich nauczycieli. To bardzo użyteczna i praktyczna wiedza.

– Ludzie mieszkający na Litwie okazali się niezwykle otwarci i chętni do tego, by wpuścić nas, choć na chwilę, do swojego świata – podkreśla Joanna Meller. – Dzięki temu mogłam poznać specyfikę pracy ośrodków edukacyjnych kształcących na różnym poziomie, od przedszkola aż po szkołę wyższą.

– Wizyty w placówkach przedszkolnych były dla mnie ważnym doświadczeniem – podkreśla **Ewelina Seferyn**, studentka warszawskiej WSP. – We wszystkich przedszkolach ich dyrektorki szczegółowo opowiadały o funkcjonowaniu tych placówek, o metodach pracy z dzieckiem. Zauważyłam, że nauczyciele kładą nacisk na aktywność, otwartość na nowe działania, współpraca jest tam bardzo istotna. Pedagodzy są kreatywni i chętni, by wdrażać nowe pomysły.

Zwrócono również uwagę na priorytety w wychowaniu i edukacji. – W edukacji przedszkolnej na Litwie kładzie się nacisk na ścieżkę humanistyczną – mówi **Ewa Konieczko**, nauczyciel mianowany, metodolog, dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 10 w Olsztynie. A Ewelina Seferyn dodaje: – Na Litwie bardzo ważne jest, aby od najmłodszych lat uczyć dziecko historii i kultywowania tradycji narodowych. W tym zakresie realizuje się różnego rodzaju programy dostosowane do wieku dzieci, na przykład „Litwa, ojczyzna nasza”.

Ale mali obywatele Litwy – niezależnie od tego, czy w ich domu rodzinnym mówi się po litewsku, po polsku, czy po rosyjsku – są też prawdziwymi Europejczykami. – Dzieci uczą się witać w różnych językach: po polsku, angielsku, francusku, rosyjsku – wspomina Ewelina Seferyn. – Co więcej, rozmawiają między sobą po litewsku, polsku, rosyjsku – mówi

dr Marta Śliwa. – Zwykle też nie widać między nimi podziałów narodowościowych, choć zdarzają się przedszkola, w których funkcjonują grupy litewska, polska i rosyjska.

Natomiast zauważalnym minusem litewskiego systemu oświatowego jest podejście do dzieci niepełnosprawnych w przedszkolach. Na Litwie dziecko „inne” to dziecko „niewygodne”. Co więcej, część nauczycieli litewskich jest przeciwna integracji.

– Jestem przekonana, że udział w projekcie bardzo podniósł kompetencje osób uczestniczących w mobilności – podkreśla dr Śliwa. – Podpatrzone dobre praktyki można zastosować we własnej pracy nauczycielskiej, a dzięki porównaniu funkcjonowania placówek oświatowych za granicą i w Polsce docenia się walory krajowych rozwiązań oświatowych. Na co dzień widzę, że uczestniczki projektu pracujące w przedszkolu „Mali Odkrywcy” zyskały umiejętności praktyczne, które wcielają w życie: są bardziej twórcze i otwarte na nowe pomysły. Duże znaczenie miało także przełamanie bariery komunikacyjnej i poszerzenie fachowego słownictwa w obcym języku. Natomiast studentki biorące udział w projekcie przyznały, że wyjazd był dla nich dużym wyzwaniem: musiały się odnaleźć w zupełnie innej rzeczywistości narodowościowej, językowej, religijnej. Sukces dał im motywację do dalszej pracy.

Chyba najlepsze podsumowanie wartości udziału w projekcie stanowi opinia Joanny Meller: – Doświadczenia, o które wzbogaciłam się na Litwie, przyczyniły się do mojego rozwoju edukacyjnego, kulturowego i duchowego, otwierając mnie jeszcze bardziej na świat i drugiego człowieka.

Reportaż przygotowała Anna Wdowińska

Podnoszenie jakości i standardów europejskich w szkolnictwie specjalnym ze szczególnym uwzględnieniem edukacji wczesnoszkolnej

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43122
Beneficjent	Zespół Szkół Specjalnych w Czeladzi
Instytucja partnerska	Kayseri Kiz Teknik Ve Meslek Lisesi, Kayseri, Turcja
Liczba uczestników	9
Dofinansowanie	55 287,72 PLN
Okres realizacji	01.09.2013 – 30.06.2014
Strona internetowa	www.zszczeladz.internetdsl.pl www.osmangaziortaokulu.meb.k12.tr
Obszar tematyczny projektu	edukacja osób ze specjalnymi potrzebami, edukacja wczesnoszkolna
Język projektu	angielski

Opis projektu

Pięćdziesiąt pięć godzin – właśnie tyle uczestnicy projektu przygotowawali się do wizyty w instytucji partnerskiej w Turcji (m.in. intensywny kurs językowy). Nie mniej intensywny zresztą był program samej wizyty studyjnej w styczniu 2014 r.: sześć dni było wypełnionych po brzegi warsztatami, seminariami, wykładami i lekcjami pokazowymi w różnych szkołach tureckich specjalizujących się w edukacji osób niepełnosprawnych. Dzięki temu uczestnicy projektu poznali turecki system edukacji, metody pracy stosowane przez nauczycieli na różnych poziomach kształcenia (z naciskiem na edukację wczesnoszkolną), system pomocy psychologicznej w Turcji. Dowiedzieli się też, jak ich tureccy koledzy radzą sobie z motywowaniem uczniów i jak rozwiązują problemy związane z procesem kształcenia. Cennym aspektem wizyty były rozmowy z tureckimi pedagogami i wymiana doświadczeń. Po powrocie z Turcji, by upowszechnić zdobytą wiedzę i doświadczenia, uczestnicy przedsięwzięcia wydali biuletyn informacyjny oraz zorganizowali uroczyste podsumowanie inicjatywy, którego zwieńczeniem było rozdanie dokumentów Europass-Mobilność.

Cele projektu

- wymiana doświadczeń i informacji z kadrą pedagogiczną z tureckiej szkoły partnerskiej
- transfer dobrych praktyk zaobserwowanych w placówce partnerskiej
- podniesienie kwalifikacji zawodowych, organizacyjnych i merytorycznych uczestników projektu w zakresie nauczania i wychowania uczniów niepełnosprawnych
- poznanie i porównanie pracy specjalistów: psychologa, pedagoga, doradcy zawodowego
- porównanie polskiego i tureckiego systemu edukacji
- rozwój osobisty nauczycieli poprzez edukację międzykulturową
- poprawa jakości kształcenia w placówce beneficjenta

Rezultaty projektu

- rozwój umiejętności organizacyjnych, metodycznych i wychowawczych nauczycieli
- wdrożenie nowych metod pracy w celu poprawy jakości kształcenia i wychowania
- opracowanie materiałów do zajęć dydaktycznych i wychowawczych
- wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w kształceniu osób niepełnosprawnych umysłowo
- lepsza organizacja nowych sal przedszkolnych w placówce beneficjenta
- wykorzystanie przez nauczycieli w pracy dydaktycznej i wychowawczej metody opartej na większej samodzielności uczniów oraz większym zaangażowaniu rodziców w edukację ich dzieci
- rozwój osobisty uczestników projektu
- zmiana postrzegania przez uczestników mobilności Turcji i jej mieszkańców

Największy sukces w projekcie

Grunt to dobre przygotowanie – tak gratulowali sobie uczestnicy projektu udziału w 55-godzinnyim szkoleniu przed wyjazdem do Turcji, ono bowiem pozwoliło im efektywnie wykorzystać czas spędzony w instytucji partnerskiej. Poprawa umiejętności językowych czeladzkich nauczycieli wpłynęła na dobrą komunikację z tureckimi pedagogami. W rezultacie z wyjazdem do Turcji kojarzy im się dziś jedno hasło: „Bez barier!”, przy czym chodzi tu nie tylko o bariery językowe, ale też (a może: przede wszystkim) bariery kulturowe. Uczestnicy mobilności odkryli bowiem, jak wielkim (i tak naprawdę niesprawiedliwym) stereotypem jest ocenianie Turcji jako kraju odmiennego kulturowo od Europy Zachodniej, i zmienili swoje postrzeganie Turków. A sukcesy, które przekładają się dziś na pracę czeladzkiego zespołu szkół? To przede wszystkim wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań i metod pracy. Największym osiągnięciem wynikającym z realizacji projektu było podniesienie umiejętności językowych i komunikacyjnych uczestników, co pozwoliło na bardzo efektywne korzystanie ze szkolenia wyjazdowego do Turcji. Ponadto udało się bardzo dobrze zorganizować wyjazd pod względem logistycznym. Projekt warto było zrealizować przede wszystkim dlatego, że pozwolił zwiększyć poczucie własnej wartości uczestników oraz obalił stereotypy na temat odmiennego kulturowo kraju, jakim jest Turcja i zmienił postrzeganie jej mieszkańców. Dzięki szkoleniom wyjazdowym nauczyciele mieli okazję odwiedzić szkoły tureckie, obserwować zajęcia z dziećmi niepełnosprawnymi, poznać problemy i metody pracy nauczycieli w Turcji. Zdobyte doświadczenia zaowocowały wprowadzeniem nowych, innowacyjnych rozwiązań i metod pracy w placówce beneficjenta.

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47749
Beneficjent	Zamojskie Towarzystwo Oświatowe w Zamościu
Instytucja partnerska	Evangelische Fachschule für Sozialpädagogik, Schwäbisch Hall, Niemcy
Liczba uczestników	10
Dofinansowanie	68 635,90 PLN
Okres realizacji	15.10.2014 – 28.02.2015
Strona internetowa	www.unia.zam.pl
Obszar tematyczny projektu	edukacja międzykulturowa
Język projektu	polski, niemiecki

Wczesnoszkolna innowacyjna edukacja międzykulturowa

Opis projektu

Nauczyciele kształcący w polskich szkołach coraz częściej mają do czynienia z wielokulturowymi zespołami klasowymi, tymczasem doświadczenia polskiej kadry pedagogicznej w zakresie nauczania w takich klasach są bardzo ograniczone. Rosnąca liczba osób migrujących w UE sprawia, że w wielokulturowych społeczeństwach narastają problemy związane z kształceniem i wychowaniem uczniów. Dlatego tak ważne jest poznanie uwarunkowań pracy w międzykulturowym środowisku. Wiedza z tego zakresu jest szczególnie pożądana w regionach peryferyjnych, a takim jest Zamojszczyzna, gdzie niełatwo jest nabyć tego rodzaju kompetencje. Dlatego autorzy projektu poszukiwali instytucji partnerskiej, która miałaby doświadczenia w przygotowywaniu nauczycieli do pracy z wielokulturowymi zespołami klasowymi. Wybrali Fachschule für Sozialpädagogik, która od lat kształci nauczycieli i wychowawców edukacji wczesnoszkolnej, a nauczane tam metody to m.in.: pedagogika Marii Montessori, wykorzystywanie arte-, drama- i medioterapii. Dzięki projektowi (m.in. udział w warsztatach) nauczyciele z Zamościa pozyskali nowe kompetencje w zakresie pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach (np. dzieci imigrantów), poznali też organizację pracy niemieckiej placówki oraz zdobyli cenną wiedzę na temat edukacji permanentnej w niemieckim systemie oświaty. Omawiali istniejące procedury, zasady, wymagania i oczekiwania w tym zakresie w Niemczech i dyskutowali zastosowanie niemieckich rozwiązań w Polsce.

Cele projektu

- poznanie metod pracy z dziećmi w społeczeństwie wielokulturowym
- odkrywanie praktycznych aspektów komunikacji międzykulturowej w edukacji wczesnoszkolnej
- poznanie innowacyjnych metod pracy pedagogicznej, np. wdrażania pedagogiki Marii Montessori w edukacji wczesnoszkolnej
- odkrywanie nowych kompetencji w zakresie pracy z dziećmi o szczególnych potrzebach edukacyjnych (np. dzieci imigrantów)
- pozyskanie wiedzy na temat edukacji permanentnej nauczycieli w Niemczech

Rezultaty projektu

- zwiększenie umiejętności pracy w klasach wielokulturowych
- poznanie nowych metod nauczania (pedagogika Marii Montessori)
- wdrożenie pozyskanych kompetencji na terenie regionu peryferyjnego (Lubelszczyzna)
- usprawnienie pracy pedagogicznej w coraz bardziej zmieniających się kulturowo szkołach (migracje rodziców, obcokrajowcy osiedlający się w Polsce)

Największy sukces w projekcie

Dziesięciu uczestników projektu podkreśla, że najcenniejszym jego rezultatem jest wzmocnienie ich kompetencji zawodowych. Zamojscy nauczyciele czują się teraz o wiele pewniej komunikując się w środowisku międzykulturowym. Wiedzą, jakie metody pracy można zastosować w wielonarodowościowych zespołach klasowych, a przede wszystkim potrafią pracować w grupie (także wielojęzycznej). Mając poczucie przynależności do zgranego zespołu pedagogicznego, zdają sobie sprawę z tego, że każdy problem łatwiej jest rozwiązać, gdy się nad nim myśli nie w pojedynkę, ale wspólnie z innymi. Do kompetencji, które pomógł im rozwinąć projekt, zaliczają też przedsiębiorczość – dziś są aktywniejsi w poszukiwaniu wiedzy zawodowej i nowych rozwiązań z zakresu metodyki nauczania.

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47665
Beneficjent	Fundacja Szkoły Społecznej im. E. Bułhaka w Warszawie
Instytucja partnerska	Fachhochschule Nordwestschweiz Pädagogische Hochschule – imedias, Windisch, Szwajcaria
Liczba uczestników	12
Dofinansowanie	96 156,90 PLN
Okres realizacji	01.03.2014 – 30.09.2014
Strona internetowa	www.fss.nazwa.pl www.imedias.ch
Obszar tematyczny projektu	zastosowanie nowych technologii (TIK) w nauczaniu
Język projektu	angielski

Innowacyjne nauczanie: TIK w pracy projektowej w edukacji

Opis projektu

Dwunastu nauczycieli pracujących w podlegających fundacji placówkach (szkoła podstawowa, gimnazjum i liceum) miało szansę podnieść swoje kompetencje zawodowe i językowe w czasie tygodniowego szkolenia w Fachhochschule Nordwestschweiz Pädagogische Hochschule – imedias w Szwajcarii. Na szkolenie składały się zajęcia warsztatowe prowadzone w grupach oraz wizyty w trzech szwajcarskich szkołach dające możliwość zaobserwowania, jak stosować TIK w praktyce. Tematy warsztatów były następujące: *Pierwsze kroki z iPadem* (cel zajęć: stworzenie prezentacji przy użyciu aplikacji Keynote), *TIK w filmowaniu* (cel: stworzenie filmów przy użyciu aplikacji iStopMotion, iStopCamera, iMotion TV), *Wykorzystanie gier w edukacji* (cel: testowanie gier pod kątem możliwości zastosowania ich w dydaktyce oraz projektowanie własnej gry edukacyjnej), *Muzyka w iPadach* (cel: praca nad projektem związanym z dźwiękiem z wykorzystaniem aplikacji GarageBand, Hokusai). Uczestnicy projektu prowadzili dokumentację wizyty (zdjęcia, filmy), nauczyli się obsługi Apple TV i pracy w chmurze, a także nawiązali trwałe kontakty z pedagogami szwajcarskimi, co zwiastuje rozwój współpracy w przyszłości.

Cele projektu

- poznanie możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii na lekcjach
- nauka obsługi tabletów z akcesoriami oraz aplikacji przydatnych w pracy w szkole, samodzielne wykorzystanie tych narzędzi przez nauczycieli na lekcji
- nauka przygotowywania projektów multimedialnych z wykorzystaniem iPadów
- poznanie sposobów wdrażania i zastosowania narzędzi TIK oraz pracy projektowej w szkołach
- poznanie zastosowań narzędzi TIK w pracy projektowej w placówkach fundacji i lokalnie
- porównanie systemów edukacji w Polsce i Szwajcarii
- usprawnienie sposobów nauczania w placówkach fundacji
- wykorzystanie zdobytych umiejętności i wiedzy w scenariuszach lekcji
- nawiązanie długofalowej współpracy z placówką partnerską w Szwajcarii

Rezultaty projektu

- większa swoboda w posługiwaniu się nowoczesnymi narzędziami TIK – szczególnie iPadami i tabletami
- poznanie obsługi wielu przydatnych w szkole aplikacji
- rozwój słownictwa zawodowego związanego z TIK
- nowe pomysły na wykorzystanie iPadów podczas zajęć (wstępny plan powstał już na ostatnich zajęciach Szwajcarii), wiele z nich uwzględnionych zostało w rozkładach materiałów na rok szkolny 2014/2015
- prezentacje i szkolenia dla pozostałych pracowników szkół fundacji
- szerzenie wiedzy wyniesionej ze szkolenia i projektu w innych instytucjach edukacyjnych (szkoły wyższe, średnie i podstawowe)
- planowanie tworzenia kolejnych projektów międzynarodowych i udziału w międzynarodowych oraz krajowych szkoleniach
- podniesienie konkurencyjności placówek fundacji

Największy sukces w projekcie

Wiedza powinna być użyteczna – to oświeceniowe hasło świetnie pasuje do odczuć uczestników projektu: za swój największy sukces uznają oni bowiem fakt, że zdobyta podczas szkolenia wiedza jest przez nich wykorzystywana podczas codziennej pracy w szkole. Co więcej, zapałem do eksperymentowania z nowoczesnymi technologiami, programami i aplikacjami zarażają innych – w efekcie TIK zagościły już na większości zajęć lekcyjnych w szkołach fundacji. Myliłby się jednak ten, kto by myślał, że uczestnicy mobilności poprzestali na wiedzy zdobytej w czasie szwajcarskiego szkolenia – dziś sami testują nowe rozwiązania i uczą się obsługi nowych programów. Bardzo istotnym efektem szkolenia w Szwajcarii jest zamiar tworzenia kolejnych projektów międzynarodowych. Nauczyciele ze szkół fundacji są już pewni: wszelkie trudności związane z ogromem pracy przy projekcie europejskim są niczym w porównaniu z korzyściami z udziału w takiej formie szkoleń.

Dla nowoczesnej edukacji *Towards modern education*

Od partnera: Fachhochschule Nordwestschweiz Pädagogische Hochschule – imedias (PH – FHNW), Windisch, Szwajcaria

Pomysł tego projektu zrodził się podczas szkolenia zatytułowanego *Zabawa i interaktywna nauka z wykorzystaniem kreatywnych narzędzi cyfrowych*, organizowanego w Irlandii przez InFocus Training. Jedna z uczestniczek szkolenia ukończyła zajęcia, używając iPada, i postanowiła zorganizować podobny tygodniowy kurs w Szwajcarii. Realizacji tego pomysłu podjęła się organizacja świadcząca usługi doradztwa w zakresie wykorzystania mediów cyfrowych w szkołach i w nauczaniu – działająca przy Wyższej Szkole Pedagogicznej, Nauk Stosowanych i Humanistycznych w północno-zachodniej Szwajcarii (PH – FHNW). Zwróciliśmy uwagę na ogromne znaczenie, jakie ma międzynarodowa wymiana dla wypełniania celów naszej instytucji, takich jak zrównoważone, praktyczne i oparte na samodzielnych badaniach kształcenie nauczycieli.

W procesie organizowania wizyty zidentyfikowano cztery cele, które chcieliśmy zawrzeć w programie. Przede wszystkim zamierzaliśmy pokazać, jak iPad i inne narzędzia teleinformatyczne mogą być wykorzystane w pracy metodą projektów podczas lekcji. Zależało nam również na zaprezentowaniu współczesnych metod nauczania poprzez zorganizowanie wizyt w szkołach oraz przekazanie informacji na temat szwajcarskiego systemu edukacji. Wreszcie stworzyliśmy okazje do pokazania i poznania szwajcarskiej kultury.

Przed rozpoczęciem projektu musieliśmy sprawdzić, czy mamy wystarczająco dużo personelu do realizacji tego przedsięwzięcia. Zanim zaakceptowaliśmy harmonogram tygodniowego kursu, wybraliśmy i przetestowaliśmy aplikacje, określiliśmy nasze cele i procedury, a następnie wysłaliśmy kompilację niezbędnych aplikacji do polskich nauczycieli. Dopiero wtedy jeden zespół zaczął pracować nad szczegółowym opracowaniem treści kursu, podczas gdy innej grupie pracowników powierzono zadanie planowania zasobów.

Podobnie jak w przypadku wszelkich innych działań, realizacja mobilności wiązała się z szeregiem wyzwań. Największym z nich był aspekt finansowy (projekt wymagał znacznych nakładów, ponieważ przejazdy, wyżywienie i zakwaterowanie są w Szwajcarii bardzo drogie i musieliśmy uważać, aby koszty nie przekroczyły budżetu). Natomiast problemy techniczne czy dydaktyczne nie stanowiły bariery w realizacji przedsięwzięcia, gdyż specjalizujemy się w szkoleniu pedagogów w zakresie wykorzystania iPadów w procesie nauczania.

Dla naszej instytucji udział w projekcie był niezwykle okazją do nawiązania nowych kontaktów, które mogą zaowocować kolejnymi inicjatywami w przyszłości. Jesteśmy chętni, by kontynuować dzielenie się doświadczeniami i wiedzą, a także organizować szkolenia w zakresie wykorzystania iPadów w szkołach.

W przyszłości z ochotą zaangażujemy się też w projekty na rzecz mobilności. Mamy nadzieję, że nawiązane kontakty doprowadzą do realizacji wielu ciekawych działań.

An idea to establish this project was first conceived during a training session in Ireland, organised by Infocus Training entitled “Fun and Interactive Learning Experience with Digital Creative Tools”. One of the participants of this training session completed it on her iPad and decided to organise a similar week-long course in Switzerland. The counselling service for digital media in schools and in teaching – imedias, at the University of Teacher Education, Applied Sciences and Arts in Northwestern Switzerland (FHNW) declared the will to implement this idea, bearing in mind that international exchange is invaluable when it comes to the fulfilment of the objectives of the institution - such as sustainable, practice and research oriented teacher training.

In the process of organising the visit we identified four objectives that we wanted to include in the programme. First of all, we wanted to show how iPads and other ICT tools could be used in project work in class. We were also determined to present modern teaching methods by organising visits to schools and on providing information about the Swiss education system. Last but not least – we also included opportunities to present the Swiss culture.

Before embarking on this project we had to see whether we had sufficient human resources to implement it. Prior to approval of the content of the week-long course we had to select and test applications, identify our objectives as well as procedures and then send the applications in a form of a compilation to the Polish teachers. Having done that, one team began to develop the contents of the course, while another team was entrusted with the task of planning its resources.

Just like any other work, this project presented us with some challenges. Our biggest challenge was due to the financial aspects. Travel, food and accommodation are extremely expensive in Switzerland and we had to watch our budget in order to meet all the costs. No technical or didactical problems occurred as we specialise in teacher training programmes for iPads, therefore, we were familiar with such things.

For our institution it was a very good opportunity to establish new contacts, which could generate new initiatives in the future. We are happy to continue sharing our experience and knowledge as well as continue to provide training in the use of iPads in school settings.

We are more than willing to take part in mobility projects in the future. We do hope this contact will result in a number of interesting activities.

Europejskie centrum edukacji specjalnej

Nr projektu	2013-1-PL1-ESF03-39594
Beneficjent	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sieradzu
Institucje partnerskie	1. Mellanvångsskolan, Staffanstorp, Szwecja 2. Special Professional Education And Training Workshop of Killis, Killis, Grecja 3. Rīgas Raiņa 8. Vakara (Maiņu) Vidusskola, Ryga, Łotwa 4. Yazıhüyük Gazi İlkokulu, Nevşehir, Turcja 5. Rutlish School, London, Wielka Brytania
Liczba uczestników	25
Dofinansowanie	158 533,11 PLN
Okres realizacji	02.09.2013 – 31.07.2014
Strona internetowa	www.sosw-sieradz.webd.pl www.rutlish.merton.sch.uk www.yazihuyukgaziio.meb.k12.tr www.rskola.lv www.staffanstorp.se
Obszar tematyczny projektu	edukacja specjalna
Język projektu	angielski

Opis projektu

Najlepsza jest różnorodność doświadczeń i obserwacji – tak można zdefiniować zamierzenia twórców projektu. W ramach inicjatywy zorganizowano bowiem aż pięć tygodniowych wizyt studyjnych – w każdej z nich brali udział inni nauczyciele oligofrenopedagogzy pracujący w ośrodku (po pięć osób) i każda miała inny cel. Dzięki temu uczestnicy mobilności zyskali szerokie spojrzenie na występujące w różnych europejskich krajach rozwiązania. Sieradzcy nauczyciele odwiedzili Wielką Brytanię, Szwecję i Turcję (grupy wizytujące te kraje uczyły się m.in. zasad integracji, metod wspierania podopiecznych w funkcjonowaniu w społeczeństwie, poznawały sposoby radzenia sobie z uczniem niedostosowanym społecznie), dalej: Łotwę (wizytujący obserwowali sposoby komunikacji alternatywnej z uczniem niedoświadczającym) i wreszcie Grecję (grupa zapoznawała się z zasadami tworzenia miejsc pracy dla niepełnosprawnych intelektualnie). Ważnym elementem wszystkich wizyt było rozwijanie technik pracy warsztatowej, sposobów komunikacji z uczniami z dysfunkcjami natury społecznej i komunikacyjnymi (autyzm). Spostrzeżenia, jakie przywieźli uczestnicy projektu z wizyt zagranicznych, stały się przedmiotem dyskusji, a wypracowane rezultaty starano się upowszechnić. Okazją do promowania podpatrzonych dobrych praktyk były m.in. rady pedagogiczne i konferencje, a nawet Regionalny Przegląd Kulturalny *W krainie baśni, pieśni i tańca*. Opracowano też publikację pt. „Dobre praktyki SOSW w Sieradzu” oraz stronę internetową projektu.

Cele projektu

- profesjonalizacja metod kształcenia osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- nabycie nowych umiejętności oraz wiedzy, które będą wykorzystywane w pracy z uczniami niepełnosprawnymi
- możliwość porównania modeli integracji uczniów zdrowych z uczniami z niepełnosprawnością
- wymiana i wdrożenie do polskiej szkoły najlepszych europejskich praktyk pedagogicznych
- poznanie przykładów inwestowania w edukację występujących w innych krajach
- poznanie nowych metod edukacyjnych
- wyposażenie kadry pedagogicznej SOSW w Sieradzu w wiedzę i umiejętności, które pozwolą nauczycielom sprostać konieczności ciągłego podwyższania kwalifikacji

Rezultaty projektu

- poznanie nowych technik diagnostycznych i terapeutycznych oraz metod (m.in.: metody behawioralnej Bo Hejlskov Elvéna, „The CAT-Kit” Tony’ego Attwooda, elementów komunikacji alternatywnej, arteterapii, hipoterapii, terapii przez zabawę, terapii karmienia, wspomagającej, rehabilitacji, dramy, metod aktywizujących „przerwy w ruchu”, systemu gradacyjnego wg kolorów, pracy z kartami sygnalizacyjnymi), form sprawdzianów, egzaminów, systemu motywowania uczniów
- uatrakcyjnienie sposobu prowadzenia zajęć
- polepszenie komunikacji uczeń – nauczyciel – rodzic
- poprawa jakości pracy i wzrost efektywności SOSW w Sieradzu
- poznanie systemów oświaty krajów partnerskich
- utworzenie profesjonalnej struktury organizowania mobilności ponadnarodowej
- wymiana doświadczeń
- nawiązanie trwałej współpracy z partnerami

Największy sukces w projekcie

W poszukiwaniu nowatorskich rozwiązań edukacyjnych sieradzcy nauczyciele wyruszyli do kilku europejskich krajów, a przywiezione stamtąd różnorodne spostrzeżenia stały się inspiracją do skuteczniejszej pracy dydaktycznej i terapeutycznej, podejmowanej z większym zaangażowaniem i otwartością na niestandardowe działania. Zaobserwowane w innych krajach dobre praktyki, a także zdobyte doświadczenia przyczyniły się do ukształtowania w sieradzkim SOSW kreatywnej i kompetentnej kadry pedagogicznej, bardziej świadomej rozmaitych metod pracy z dzieckiem niepełnosprawnym i z jego rodziną. Projekt zwiększył zakres poszukiwania właściwych rozwiązań edukacyjnych dla ucznia i sprawił, że teraz w ośrodku spojrzenie na problemy edukacyjne stało się wielowymiarowe.

Kształcenie bez granic – edukacja osób z dysfunkcją wzroku

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47892
Beneficjent	Stowarzyszenie Visus Supremus przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabo Widzącej im. L. Braille'a nr 1 w Bydgoszczy
Institucja partnerska	Überregionales Sonderpädagogisches Zentrum für sehbehinderte Kinder, Wiedeń, Austria
Liczba uczestników	15
Dofinansowanie	81 213,60 PLN
Okres realizacji	01.03.2014 – 31.01.2015
Strona internetowa	www.braille.bydgoszcz.pl www.zinckgasse.schule.wien.at
Obszar tematyczny projektu	nauczanie osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
Języki projektu	niemiecki, angielski

Opis projektu

Projekty realizowane przez pedagogów pracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą z różnymi dysfunkcjami i niepełnosprawnościami nastawione są na podpatrzenie za granicą innowacyjnych rozwiązań w nauczaniu i rewalidacji. Tak też było w przypadku wyjazdu szkoleniowego 15 nauczycieli Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabo Widzącej im. L. Braille'a nr 1 w Bydgoszczy do Specjalistycznego Centrum Edukacji Regionalnej w Wiedniu we wrześniu 2014 r. W czasie mobilności uczestnicy projektu zapoznali się z funkcjonowaniem i bazą dydaktyczno-rewalidacyjną austriackiej placówki, przyglądali się działaniom zespołu wczesnej interwencji, obserwowali pracę dydaktyczno-rewalidacyjną na różnych etapach edukacyjnych (różne przedmioty szkolne i różne rodzaje zajęć wspierających rozwój dzieci), a także hospitowali zajęcia zawodowe i zapoznali się z wyposażeniem pracowni zawodowych. Istotnym elementem szkolenia było poznanie sposobów wykorzystania technologii tyfloinformacyjnej w pracy z dzieckiem z dysfunkcją wzroku. Dodatkową atrakcją w czasie szkolenia były wizyty w instytucjach kulturalnych oraz w Bundes-Blindenerziehungsinstitut (Federalny Instytut Niewidomych).

Cele projektu

- podwyższenie kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie: form i metod edukacji i rewalidacji dziecka niewidomego na różnych poziomach edukacyjnych, form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, sposobów integracji i aktywizacji społecznej oraz zawodowej
- zapoznanie się z funkcjonowaniem zagranicznej szkoły dla niewidomych i słabo widzących
- rozwój kompetencji społecznych nauczycieli w zakresie pracy zespołowej, komunikacji, nawiązywania i podtrzymywania relacji interpersonalnych
- utrwalenie postawy ciągłego podwyższania kwalifikacji zawodowych i rozwoju osobistego uczestników projektu
- doskonalenie umiejętności zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych

Rezultaty projektu

- podwyższenie kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie form i metod edukacji i rewalidacji dziecka niewidomego
- zdobycie przez uczestników projektu wiedzy na temat pomocy optycznych i komputerowych stosowanych w uczeniu osób z dysfunkcją wzroku
- podniesienie poziomu wiedzy nauczycieli o organizacji nauczania dzieci z dysfunkcją wzroku
- poprawa umiejętności z zakresu komunikacji interpersonalnej i pracy w grupie
- rozwój umiejętności funkcjonowania w środowisku wielokulturowym
- wzrost umiejętności posługiwania się TIK
- wykorzystanie rezultatów projektu do tworzenia zajęć o charakterze rewalidacyjno-rekreacyjnym, uzupełniających nauczanie

Największy sukces w projekcie

Inspiracja – tym właśnie słowem uczestnicy projektu kwitują efekty przedsięwzięcia. Nauczyciele zostali zainspirowani do refleksji nad stosowanymi przez siebie metodami pracy. Zainspirowali się doświadczeniami i rozwiązaniami podpatrzonymi w pracy swoich austriackich kolegów. Inspirujące wreszcie było dla nich odkrycie nieznanymi bądź rzadkimi w Polsce form i metod edukacji i rewalidacji dziecka niewidomego (takich jak np.: echolokacja – innowacyjny, eksperymentalny przedmiot nauczany w wiedeńskiej szkole; obowiązkowe zajęcia z grafomotoryki, metody i formy nastawione na rozwijanie umiejętności pracy w grupie i wzajemną pomoc, praca metodą projektu w blokach 90-minutowych – nauczyciel w roli lidera i mentora zespołu klasowego). Porównując polskie i austriackie metody nauczania i wychowania, uczestnicy mobilności odkryli, że funkcjonowanie w środowisku wielokulturowym sprzyja twórczemu podejściu w wykonywanej na co dzień pracy zawodowej.

Podniesienie kompetencji zawodowych i językowych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w szkole specjalnej

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47775
Beneficjent	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Krakowie
Instytucja partnerska	Bettridge School, Cheltenham, Wielka Brytania
Liczba uczestników	12
Dofinansowanie	86 311,32 PLN
Okres realizacji	01.03.2014 – 31.12.2014
Strona internetowa	www.sosw3.krakow.pl www.bettridge.org.uk
Obszar tematyczny projektu	edukacja osób ze specjalnymi potrzebami, edukacja wczesnoszkolna
Języki projektu	polski, angielski

Opis projektu

Wyjechać, by się czegoś nauczyć – to główny rys wszystkich projektów europejskich z obszaru zagranicznej mobilności kadry edukacyjnej. Czasem jednak równie ważne jest inne podejście: wyjechać, by inni też się czegoś od nas nauczyli. Tak właśnie można podsumować pomysł 12 krakowskich pedagogów, by przed trwającym tygodniem wyjazdem do instytucji partnerskiej (Bettridge School w Cheltenham w Wielkiej Brytanii) przygotować w języku angielskim prezentacje multimedialne i filmy dotyczące metod pracy stosowanych w edukacji wczesnoszkolnej w SOSW nr 3. Te materiały stały się punktem wyjścia do dyskusji z brytyjskimi kolegami na temat edukacji i terapii małych dzieci. Uczestnicy projektu wizytowali trzy placówki zajmujące się edukacją i terapią małych dzieci niepełnosprawnych intelektualnie: Bettridge School w Cheltenham (partner przyjmujący), Battledown Centre for Children & Families w Cheltenham oraz The Milestone School w Gloucester. Obserwowali sesje terapeutyczne małych dzieci o zróżnicowanych deficytach rozwojowych, po czym omawiali je razem z brytyjskimi nauczycielami. Interesowali się metodami stosowanymi w wizytowanych szkołach podczas zajęć edukacyjnych w młodszym grupach uczniów z wieloraką niepełnosprawnością. W ramach upowszechniania rezultatów projektu po powrocie zorganizowano szkoleniowe posiedzenie Rady Pedagogicznej SOSW nr 3, na którym przekazano nauczycielom zdobyte doświadczenia. Sprawozdanie z realizacji projektu wysłano do Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Krakowa.

Cele projektu

- wymiana doświadczeń z zakresu doboru metod pracy stosowanych w edukacji wczesnoszkolnej dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również z niepełnosprawnością sprzężoną
- poszerzenie wiedzy i umiejętności oraz zdobycie nowych doświadczeń przez uczestników projektu
- wzbogacenie warsztatu pracy pedagoga specjalnego
- rozwijanie kompetencji językowych uczestników, w tym: utrwalenie słownictwa specjalistycznego
- podniesienie jakości edukacji wczesnoszkolnej, uatrakcyjnienie metod stosowanych przez nauczycieli
- poznanie skutecznego i efektywniejszego procesu rewalidacji
- zdobycie przez uczestników większej pewności siebie na europejskim rynku pracy w roli wykwalifikowanego pedagoga specjalnego

Rezultaty projektu

- poszerzenie wiedzy i umiejętności uczestników w zakresie metodyki pracy z małym niepełnosprawnym intelektualnie dzieckiem, prowadzenia dokumentacji szkolnej, tworzenia indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (IPET), ewaluacji własnej pracy
- poznanie przez uczestników metod stosowanych w szkołach brytyjskich: metoda leśnych szkół, Picture Exchange Communication System (PECS)
- opracowanie *Poradnika metodycznego dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej szkoły specjalnej – inspiracje*
- opracowanie specjalistycznego słownika polsko-angielskiego zawierającego słownictwo stosowane w edukacji i terapii dzieci niepełnosprawnych intelektualnie
- wdrożenie nowych pomysłów w codziennej praktyce pedagogicznej nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w SOSW nr 3

Największy sukces w projekcie

Uczestnicy projektu są pewni – za największy sukces trzeba uznać pogłębienie współpracy międzynarodowej, którą krakowski SOSW nr 3 nieprzerwanie realizuje od 2008 r. Równie ważny jest fakt, że nauczyciele i specjaliści pracujący w placówce zyskali wsparcie w zdobywaniu, pogłębianiu i wykorzystaniu wiedzy i umiejętności koniecznych w pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Nie należy także pomijać osobistych sukcesów uczestników szkolenia zagranicznego. Oni śmiało mówią o tym, że wzrosło ich poczucie własnej wartości, uświadomili sobie, że są doskonale – merytorycznie i metodycznie – przygotowanymi do pracy pedagogami specjalnymi (formalnym tego potwierdzeniem jest dokument Europass–Mobilność). To ostatnie nie równa się jednak podejściu „możemy już spocząć na laurach” – wymiana doświadczeń z kolegami z zagranicy (podtrzymywana do dziś przez e-maile i Skype’a) zainspirowała uczestników projektu do wprowadzania zmian w codziennej pracy.

Waga komunikacji

Czasem najtrudniej jest odkryć zalety najprostszych rozwiązań, dlatego inspiracji warto szukać, podpatrując pracę innych. Takim właśnie hasłem można by podsumować doświadczenia uczestników projektu **Podniesienie kompetencji zawodowych i językowych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w szkole specjalnej** realizowanego przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (SOSW) nr 3 w Krakowie.

Jedną z aktywności w projekcie był wyjazd pracowników SOSW nr 3 w Krakowie do Bettridge School w Cheltenham. Celem wizyty miało być zaobserwowanie metod pracy edukacyjno-terapeutycznej oraz bazy technoddydaktycznej brytyjskiej szkoły specjalnej. – *Dzisiaj nie da się być nauczycielem, który nie śledzi nowinek, nie wdraża nowych metod, nie korzysta z udogodnień technologicznych, nie podpatruje pracy innych i twórczo nie wykorzystuje stosowanych przez nich rozwiązań. Dlatego uznaliśmy, że wymiana doświadczeń z ośrodkami z zagranicy może być dla nas inspirująca i może nas naprowadzić na znalezienie klucza do rozwiązania różnorodnych problemów, z jakimi stykamy się w codziennej pracy z najmłodszymi niepełnosprawnymi dziećmi* – tak podsumowuje zamierzenia projektu jego koordynatorka **Małgorzata Kulka**, dyrektor SOSW nr 3 w Krakowie.

Bettridge School jako instytucja partnerska została wybrana do projektu nieprzypadkowo. To placówka bardzo podobna do krakowskiego ośrodka (podopieczni w podobnym wieku i z podobnymi upośledzeniami intelektualnymi i sprzężonymi deficytami rozwojowymi), z którą SOSW nr 3 z Krakowa od lat współpracuje. – *Poznaliśmy się dzięki Królewskiej Fundacji MENCAP, z którą zetknęłam się po raz pierwszy w 2000 r., kiedy to prezentowany był w Polsce program „The Gateway Award”. W 2008 r. odbyłam wizytę przygotowawczą i przekonałam się, że szkoła w Cheltenham jest tą, która może nas najlepiej zainspirować przede wszystkim dlatego, że jest otwarta na wymianę doświadczeń* – wyjaśnia dyrektor M. Kulka.

Wizyta krakowskich pedagogów specjalnych w brytyjskiej szkole trwała sześć dni. To był bardzo intensywnie spędzony czas, który zaowocował wieloma ciekawymi refleksjami. Jak mówią sami uczestnicy, projekt wywołał poważną burzę mózgów. Najważniejsze ze spostrzeżeń?

– *Technicznie nasza praca niczym się nie różni od tej w brytyjskiej szkole: stosujemy te same metody, mamy podobne umiejętności i wiedzę. Różnice dotyczą wyłącznie kwestii praktycznych. To wynika chociażby z innej infrastruktury, jaką dysponujemy, innych możliwości finansowych i formalnych* – tłumaczy **Agnieszka Żychowicz**, fizjoterapeutka i jedna z uczestniczek projektu. Przykładowo, w Wielkiej Brytanii szkoły specjalne nie zatrudniają na etacie fizjoterapeuty czy rehabilitanta. Specjaliści odwiedzają szkoły co jakiś czas i w trakcie konsultacji prowadzonych w ośrodkach diagnozują potrzeby podopiecznych danej placówki oraz przekazują nauczycielom i asystentom pracującym z dziećmi instrukcje do zalecanych ćwiczeń. – *W efekcie w tamtejszych szkołach znaleźć można wiele „książek” przygotowanych przez takich specjalistów z prostymi instrukcjami do ćwiczeń rewalidacyjnych. Taka książka jest np. na basenie czy w sali ćwiczeń ruchowych. Odkryłam, że warto takie pozycje wprowadzić także i u nas, chociażby dla rodziców, którzy mogliby na podstawie zdjęć i prostych opisów pracować z dzieckiem w domu, ale też dla samych terapeutów, jako swego rodzaju ściągę pozwalającą sobie szybko przypomnieć, jakie jeszcze ćwiczenie można by w danym przypadku wypróbować* – mówi Żychowicz.

Innego rodzaju ściągą, która jest stosowana w brytyjskiej szkole i którą zamierzają wprowadzić także w swojej pracy uczestnicy projektu, jest paszport komunikacyjny zakładany dla każdego podopiecznego placówki. Czym jest taki paszport? To prosty dokument zawierający najważniejsze informacje o dziecku: co lubi, czego nie lubi, jak należy z nim postępować w sytuacjach problemowych, jak należy się z nim porozumiewać, jakie cele dydaktyczne są przed nim stawiane itp. Taka „instrukcja obsługi dziecka”, wisząca w najbardziej widocznym miejscu, zaraz przy tablicy. – *To dosko-*

nała pomoc nie tylko np. dla nauczycieli przychodzących na zastępstwo i nie tak dobrze znających dzieci jak wychowawca danej klasy, ale też prosta ściągą dla samych wychowawców, coś, co pozwala na każdym etapie pracy dydaktycznej przypomnieć sobie charakterystykę dziecka, uzmysłowić sobie jego potrzeby – opowiada **Małgorzata Długosz**, wychowawczyni jednej z klas w SOSW nr 3 w Krakowie.

Z kolei **Anna Godlewska** zwraca uwagę na współpracę zespołu nauczycieli w brytyjskim ośrodku. Tę zasadę także warto skopiować do polskiej szkoły, tak by żaden opiekun dziecka nie czuł się zostawiony sam sobie, zwłaszcza w sytuacjach trudnych. – *W brytyjskiej szkole nauczyciele stale wymieniają się informacjami o dziecku, podpowiadają sobie różne pomysły, wspólnie określają dla każdego podopiecznego stawiane przed nim cele, analizują problemy. Robią to w czasie cotygodniowych zebrań – tłumaczy. – I to nie jest tak, że w naszej szkole tego się nie robi, ale... oni robią to bardziej. Dlatego po przyjeździe postanowiliśmy też wprowadzić takie zebrania zespołu (na razie co miesiąc), tak by problemy się nie nawarstwiały, ale byśmy mogli na bieżąco próbować je rozwiązywać.*

Obserwując zasady stosowane w brytyjskiej szkole, uczestnicy projektu odkryli, że w zespołową pracę należy włączyć nie tylko nauczycieli, ale też personel pomocniczy zatrudniony w szkole. **Agata Byczyńska**, neurologopedka pracująca w SOSW nr 3 w Krakowie, mówi: – *Po powrocie postanowiliśmy większy nacisk położyć na to, by szkolić całą naszą kadrę w zakresie różnych metod komunikacyjnych stosowanych w pracy z podopiecznymi nieporozumiewającymi się za pomocą mowy. Dostrzeżliśmy bowiem, że konieczne jest, by każda osoba, która ma w naszej placówce kontakt z dzieckiem, od sprzątaczkę czy pani w bufecie po dyrektora, umiała się z nim porozumieć. Każdy w naszym zespole powinien*

mieć świadomość, że nauczanie komunikacji jest priorytetem, bo dla bezpieczeństwa i prawidłowego funkcjonowania dzieci najważniejsze jest, by mogły przedstawić innym swoje potrzeby.

Wprowadzonych po przyjeździe z Wielkiej Brytanii – albo planowanych do realizacji w najbliższym czasie – rozwiązań jest więcej. To np. zwrócenie uwagi na to, by w pracy dydaktyczno-terapeutycznej stawiać sobie cele bliskie i konkretne; a nie odległe, to pomysł założenia na terenie wokół ośrodka Leśnej Szkoły czy zastosowanie idei aranżacji tematycznych w przestrzeni placówki (dekorowanie patio szkoły w nawiązaniu do ważnych w danym roku szkolnym wydarzeń).

Warto także wspomnieć aspekt osobisty, czyli rezultaty, jakie zapisały na swoje własne konta osoby, które wzięły udział w działaniach projektowych. To m.in.: nawiązanie osobistych relacji z nauczycielami brytyjskimi, trwająca do dziś wymiana e-maili, pytań, pomysłów i inspiracji. To także odkrycie, że warto w codziennej pracy sięgać do zagranicznej literatury, by wykorzystywać opisywane w niej rozwiązania, a przede wszystkim – potwierdzone przez dokument Europass-Mobilność – nabyte kompetencje językowe i zawodowe, które pozwoliły uczestnikom projektu wyleczyć się z wcześniejszych kompleksów, poczuć się wartościowymi specjalistami na europejskim rynku pracy, zatem – urzeczywistnić to, co stało u źródeł koncepcji projektu i zainspirowało podjęte działania. – *Udział w takich inicjatywach pozwala zobaczyć, że naprawdę jesteście Europejczykami: że dajemy sobie radę i językowo, i merytorycznie, że poziomem swojej wiedzy, umiejętności i stosowanych metod pracy wcale nie odbiegamy od naszych zagranicznych kolegów* – podsumowuje **Monika Michalewska**, inna uczestniczka mobilności.

Reportaż przygotowała Magdalena Tytuła

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43099
Beneficjent	Gimnazjum nr 3 im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Czeladzi
Instytucja partnerska	Kayseri Kiz Teknik Ve Meslek Lisesi, Kayseri, Turcja
Liczba uczestników	9
Dofinansowanie	55 287,72 PLN
Okres realizacji	01.10.2013 – 30.06.2014
Strona internetowa	www.gim3.czeladz.pl www.ahmeterdemtml.meb.k12.tr
Obszar tematyczny projektu	edukacja i integracja
Język projektu	angielski

Wysoka jakość i europejskie standardy w edukacji

Opis projektu

Wyjazd do Niemiec, Wielkiej Brytanii czy Francji w ramach projektów europejskich nie jest niczym niezwykłym, ale już wymiana międzynarodowa z turecką szkołą partnerską to mniej typowy pomysł. A taką właśnie sześciodniową wizytę w Turcji w styczniu 2014 r. odbyło dziewięciu nauczycieli Gimnazjum nr 3 w Czeladzi. Pedagodzy w trakcie wizyty w szkole partnerskiej uczestniczyli w zajęciach lekcyjnych, warsztatach (np. o wykorzystaniu TIK w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących), wykładach (np. o rozwoju dziecka, doradztwie zawodowym, propagowaniu aktywności sportowej) oraz szkoleniach (psychologicznym i z metod nauczania). Dużo uwagi poświęcili pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych na różnych poziomach nauczania. Polacy wysłuchali prelekcji o pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Turcji dla dzieci mających duże problemy w nauce i z rodzin dysfunkcyjnych. By poznać turecki system edukacji, nauczyciele wizytowali wszystkie typy szkół w Kayseri, spotkali się też z przedstawicielami władz miasta i lokalnymi autorytetami. A po powrocie do Polski? Zorganizowali szereg spotkań dla nauczycieli oraz uczniów i rodziców, by przekazać im swoje spostrzeżenia, zorganizowali wystawę fotograficzną, opracowali biuletyn okolicznościowy oraz przygotowali uroczystość rozdania dokumentów Europass-Mobilność.

Cele projektu

- podniesienie jakości i atrakcyjności doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej
- nabycie przez nauczycieli nowych umiejętności praktycznych w zakresie nauczania i wychowania
- poszerzenie wiedzy o różnych sposobach realizowania procesu edukacyjnego
- poznanie rozwiązań dotyczących uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością oraz wprowadzenie nowatorskich form i metod pracy z nimi
- transfer dobrych praktyk w zakresie nauczania i wychowania
- porównanie polskiego i tureckiego systemu edukacji
- poznanie organizacji pracy szkoły tureckiej
- rozwój osobisty uczestników – zwiększenie otwartości, tolerancji, przełamywanie barier psychologicznych
- poprawa funkcjonowania i jakości oferty edukacyjnej placówki

Rezultaty projektu

- wprowadzenie zmian w programie wychowawczym – uwzględnienie dobrych praktyk zaobserwowanych w Turcji
- plan utworzenia centrum preorientacji zawodowej
- podjęcie nowych inicjatyw w zakresie usuwania barier architektonicznych dla uczniów niepełnosprawnych
- powstanie Europejskiego Planu Rozwoju szkoły, który jest realizowany od września 2014 r.
- opracowanie materiałów do zajęć dydaktycznych
- rozwój osobisty uczestników projektu poprzez pokonanie barier komunikacyjnych i psychologicznych w kontakcie z inną kulturą
- wzrost motywacji do dalszego doskonalenia zawodowego
- wzrost motywacji kadry pedagogicznej do nauki języka angielskiego oraz angażowania się w projekty międzynarodowe
- pozyskanie partnera do kolejnych projektów

Największy sukces w projekcie

Pomysłodawcy projektu mogą sobie pogratulować odwagi – wyjazd do Turcji był pierwszym projektem mobilności zawodowej w historii czeladzkiego Gimnazjum nr 3 i od razu podniósł prestiż szkoły w lokalnym środowisku. Placówka stała się konkurencyjna w regionie. Ponadto – w myśl przysłowia „apetyt rośnie w miarę jedzenia” – czeladzkie gimnazjum już od powrotu z Turcji planuje realizację kolejnych inicjatyw w ramach programu Erasmus+. Partnerem będzie oczywiście szkoła z Kayseri. A sukcesy samych uczestników projektu? Mają doskonałą motywację, by brać udział w innych tego typu działaniach – widzą, że projekty europejskie przyczyniają się nie tylko do rozwoju szkoły (transfer dobrych praktyk w zakresie nauczania i wychowania), ale też do rozwoju osobistego (pokonanie bariery językowej i kulturowej, nawiązanie nowych kontaktów).

Uczę, wychowuję, poznaję – rozwój nowoczesnych metod edukacyjnych

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43113
Beneficjent	Gimnazjum w Janikowie
Instytucja partnerska	C.E.I.P. Santa Rita, Viveiro, Hiszpania
Liczba uczestników	10
Dofinansowanie	61 763,98 PLN
Okres realizacji	01.10.2013 – 30.06.2014
Strona internetowa	www.gimnazjum.janikowo.com.pl www.edu.xunta.es/centros/ceipsantarita
Obszar tematyczny projektu	edukacja: porównanie polskiego i hiszpańskiego systemu edukacji
Język projektu	angielski

Opis projektu

Tygodniowa wizyta 10 nauczycieli z Gimnazjum w Janikowie w szkole partnerskiej C.E.I.P. Santa Rita w Viveiro (kwiecień 2014 r.) to był czas naprawdę wyjątkowej pracy. By lepiej przygotować się do wyjazdu, uczestnicy projektu wzięli wcześniej udział w spotkaniach z psychologiem – dzięki temu mogli poznać sposoby radzenia sobie w międzynarodowym środowisku, nie tylko w „szkolnym” kontekście. W trakcie samej wizyty w Hiszpanii bowiem polscy nauczyciele brali udział w kilku spotkaniach „na szczytach” (np. z władzami miasta Viveiro czy z dyrekcją instytucji partnerskiej), a także wizytowali cztery różne szkoły w Viveiro, co pozwoliło im lepiej poznać hiszpański system edukacji. Innym elementem projektu były wspólne (hiszpańsko-polskie) warsztaty dotyczące metod pracy ukierunkowanych na zdobycie ośmiu kompetencji kluczowych przez uczniów. Nauczyciele polscy pracowali też w grupach przedmiotowych: obserwowali lekcje swojego lub podobnego przedmiotu w hiszpańskiej szkole, porównywali sposoby oceniania uczniów, dokumentowania lekcji oraz wykorzystania TIK. Dopełnieniem programu merytorycznego wizyty był program kulturowy obejmujący spotkanie integracyjne z nauczycielami hiszpańskimi i poznanie dziedzictwa kulturowego okolic Viveiro.

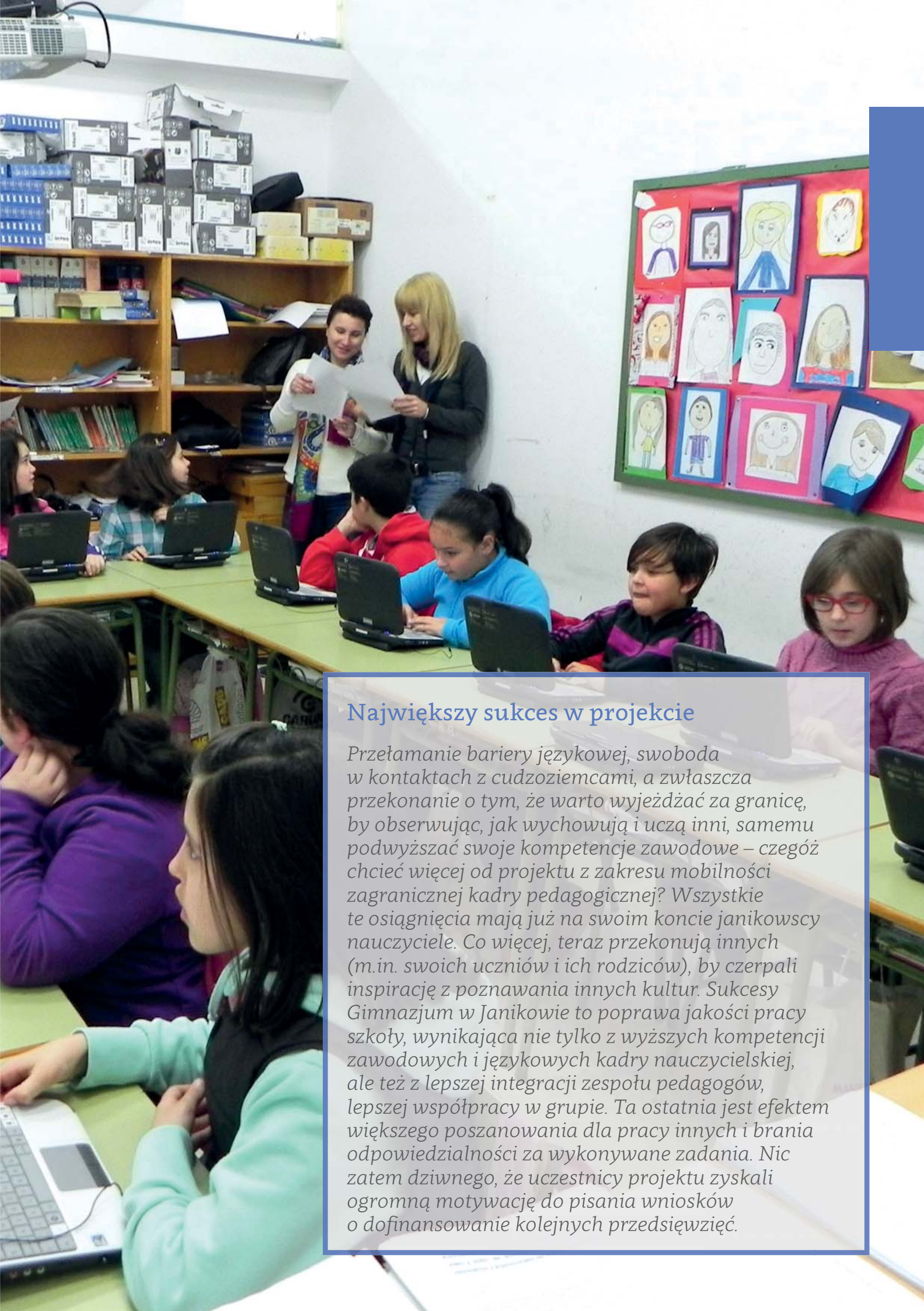
Cele projektu

- wzrost mobilności nauczycieli
- rozwój współpracy międzynarodowej organizowanej przez szkołę
- nabycie przez uczestników projektu nowych doświadczeń i umiejętności zawodowych dotyczących m.in.: metodyki nauczania, pedagogiki, zarządzania szkołą, wykorzystania TIK w nauczaniu
- porównanie hiszpańskiego i polskiego systemu edukacji
- poprawa jakości pracy nauczycieli
- rozwój kompetencji międzykulturowych uczestników projektu, przełamanie stereotypów
- rozwój kreatywności oraz umiejętności planowania i ewaluacji działań
- nowocześniejszy sposób zarządzania szkołą

Rezultaty projektu

- zdobycie przez uczestników projektu nowych doświadczeń i umiejętności zawodowych
- zmotywowanie nauczycieli do samorozwoju i poprawy kompetencji zawodowych
- wzrost wiary we własne siły, zyskanie energii do dalszej pracy i zapobieganie wypaleniu zawodowemu
- rozwój kompetencji interpersonalnych i interkulturowych
- utworzenie w szkole klasy dwujęzycznej
- zaplanowanie realizacji dalszych projektów ze szkołą partnerską

Największy sukces w projekcie

Przełamanie bariery językowej, swoboda w kontaktach z cudzoziemcami, a zwłaszcza przekonanie o tym, że warto wyjeżdżać za granicę, by obserwując, jak wychowują i uczą inni, samemu podwyższać swoje kompetencje zawodowe – czegoż chcieć więcej od projektu z zakresu mobilności zagranicznej kadry pedagogicznej? Wszystkie te osiągnięcia mają już na swoim koncie janikowscy nauczyciele. Co więcej, teraz przekonują innych (m.in. swoich uczniów i ich rodziców), by czerpali inspirację z poznawania innych kultur. Sukcesy Gimnazjum w Janikowie to poprawa jakości pracy szkoły, wynikająca nie tylko z wyższych kompetencji zawodowych i językowych kadry nauczycielskiej, ale też z lepszej integracji zespołu pedagogów, lepszej współpracy w grupie. Ta ostatnia jest efektem większego poszanowania dla pracy innych i brania odpowiedzialności za wykonywane zadania. Nic zatem dziwnego, że uczestnicy projektu zyskali ogromną motywację do pisania wniosków o dofinansowanie kolejnych przedsięwzięć.

Dziecko autystyczne w szkole – innowacyjne metody pracy z uczniem autystycznym

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47834
Beneficjent	Zespół Szkół nr 6 we Wrocławiu
Institucja partnerska	Beverley School and Service for Children with Autism, Middlesbrough, Wielka Brytania
Liczba uczestników	10
Dofinansowanie	71 926,10 PLN
Okres realizacji	03.03.2014 – 30.11.2014
Strona internetowa	www.zs6.wroc.pl www.beverleyschool.co.uk
Obszar tematyczny projektu	kształcenie nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych
Język projektu	angielski

Opis projektu

Jak najlepiej zwiększyć swoje kompetencje zawodowe i językowe? Odpowiedź jest prosta: w praktycznym działaniu. W ten właśnie sposób grupa dziesięciu nauczycieli z Zespołu Szkół nr 6 we Wrocławiu przez tydzień poznawała specyfikę pracy z dziećmi autystycznymi, w czerwcu 2014 r. podpatrując codzienną pracę brytyjskich specjalistów ze szkoły partnerskiej Beverley School and Service for Children with Autism w Middlesbrough. Polscy pedagodzy brali udział w różnych zajęciach lekcyjnych z uczniami autystycznymi, a także w szkoleniach dotyczących autyzmu i metod jego diagnozowania. Zapoznali się też z metodami *teach positive handling* (pozytywne podejście nauczycieli do trudnych zachowań uczniów) i PECS (metoda wspierająca rozwój mowy i komunikację). Ciekawym doświadczeniem był udział w próbach do spektaklu przygotowywanego przez brytyjskich uczniów oraz zorganizowanie przez polskich nauczycieli spotkania dla kadry i uczniów szkoły w Middlesbrough – w trakcie imprezy pokazano wybrane aspekty kultury polskiej. W usystematyzowaniu wrażeń z codziennych obserwacji i rozmów z Brytyjczykami pomagały nauczycielom panele dyskusyjne – w ten sposób uczestnicy projektu na gorąco decydowali, które z metod pracy można przenieść do polskiej szkoły.

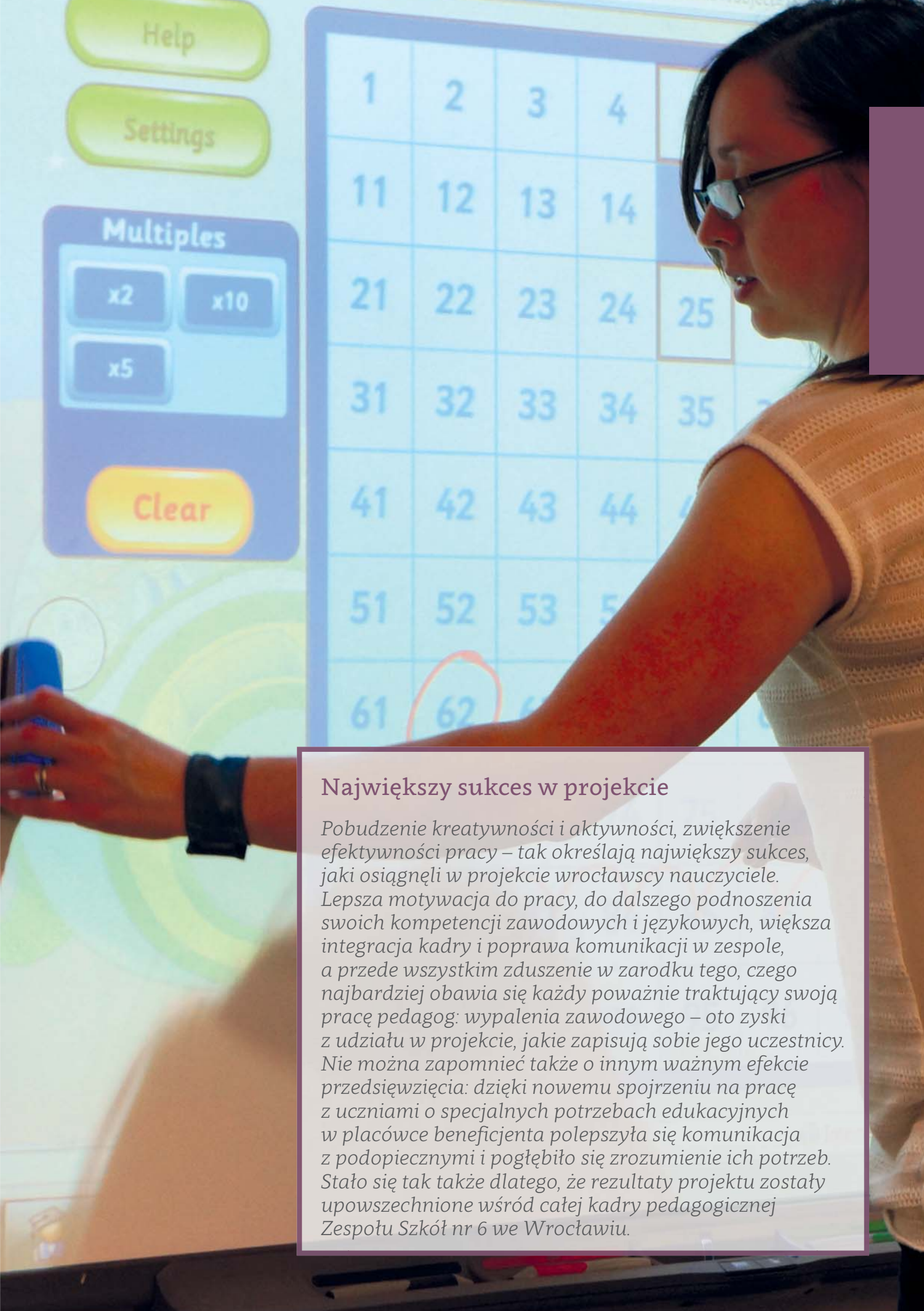
Cele projektu

- wzbogacenie warsztatu pracy nauczyciela o nowe metody nauczania
- wzrost kreatywności nauczycieli
- wypracowanie modelu podnoszenia kompetencji zawodowych i językowych kadry edukacyjnej z wykorzystaniem mobilności zagranicznej
- wzrost wiedzy uczestników projektu na temat organizacji i funkcjonowania szkoły brytyjskiej
- wzrost pewności siebie uczestników projektu
- podniesienie świadomości kulturowej nauczycieli oraz propagowanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych kultur
- rozwijanie wrażliwości interakcyjnej, kompetencji interpersonalnych oraz interkulturowych
- poprawa oferty edukacyjnej oraz zwiększenie konkurencyjności placówki na lokalnym rynku oświatowym

Rezultaty projektu

- wzrost kompetencji zawodowych nauczycieli, w szczególności wzbogacenie warsztatu pracy o nowe techniki i metody pracy z uczniem autystycznym
- poprawa jakości kształcenia oferowanego przez szkołę
- wzrost prestiżu szkoły w środowisku lokalnym
- utworzenie w szkole zespołu odpowiedzialnego za organizację mobilności zagranicznych dla nauczycieli
- powstanie strony internetowej, na której zgromadzono materiały dydaktyczne, scenariusze lekcji, prezentacje dotyczące pracy z uczniami autystycznymi i filmy
- opracowanie zasad współpracy pomiędzy nauczycielem przedmiotu a nauczycielem wspomagającym
- wprowadzenie metody obrazkowej w nauce języka obcego w pracy z uczniami autystycznymi i słabosłyszącymi
- wprowadzenie nowego systemu nagród dla uczniów

Największy sukces w projekcie

Pobudzenie kreatywności i aktywności, zwiększenie efektywności pracy – tak określają największy sukces, jaki osiągnęli w projekcie wrocławscy nauczyciele. Lepsza motywacja do pracy, do dalszego podnoszenia swoich kompetencji zawodowych i językowych, większa integracja kadry i poprawa komunikacji w zespole, a przede wszystkim zduszenie w zarodku tego, czego najbardziej obawia się każdy poważnie traktujący swoją pracę pedagog: wypalenia zawodowego – oto zyski z udziału w projekcie, jakie zapisują sobie jego uczestnicy. Nie można zapomnieć także o innym ważnym efekcie przedsięwzięcia: dzięki nowemu spojrzeniu na pracę z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych w placówce beneficjenta polepszyła się komunikacja z podopiecznymi i pogłębiło się zrozumienie ich potrzeb. Stało się tak także dlatego, że rezultaty projektu zostały upowszechnione wśród całej kadry pedagogicznej Zespołu Szkół nr 6 we Wrocławiu.

Kuźnia pomysłów *Forging ideas*

Od partnera: Beverley School and Service for Children with Autism, Middlesbrough, Wielka Brytania

Nasza instytucja, szkoła Beverley dla dzieci z autyzmem w Middlesbrough, gościła w czerwcu 2014 r. grupę nauczycieli z Zespołu Szkół nr 6 we Wrocławiu. Polscy koledzy wzięli udział w międzynarodowej mobilności finansowanej z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przystępując do tej inicjatywy, na swoim koncie mieliśmy już współpracę z polskimi kolegami w ramach projektów Comenius wraz z innymi partnerami europejskimi. Pierwszy kontakt z wrocławskim Zespołem Szkół nr 6 nawiązaliśmy już wcześniej, w listopadzie 2009 r., podczas seminarium kontaktowego w Durham w Wielkiej Brytanii, gdzie można było znaleźć partnerów do przyszłego projektu Comenius.

W ramach omawianego tu przedsięwzięcia zamierzaliśmy podzielić się z polskimi kolegami wiedzą na temat nauczania uczniów z autyzmem, ponieważ polska szkoła przygotowuje się do zorganizowania klasy dla uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Innym ważnym powodem, dla którego nasza szkoła zaangażowała się w ten projekt, było stworzenie uczniom naszej placówki możliwości współpracy z nauczycielami z innego kraju europejskiego, gdyż wielu z naszych podopiecznych nigdy nie było za granicą ze względu na niepełnosprawność czy sytuację rodzinną.

W trakcie pięciodniowego programu realizowano trzy główne zadania: wykłady na temat teorii stanowiącej fundament naszego podejścia dydaktycznego (wykłady dla polskiej kadry prowadzili nasi starsi wykładowcy); bezpośrednie obserwacje prowadzone przez polskich nauczycieli w klasach z uczniami podczas lekcji (współpraca nauczycieli i asystentów); poznanie brytyjskiej kultury przez Polaków i zaprezentowanie nam polskiej kultury przez naszych europejskich przyjaciół.

Współpraca obejmowała wymianę wiadomości e-mail

między szkołami polskimi i brytyjskimi oraz spotkania z zespołem starszych wykładowców w szkole w celu podjęcia decyzji co do najlepszego sposobu spełnienia oczekiwań wszystkich zainteresowanych grup bez zakłócania procesu nauczania i uczenia się w naszej szkole.

Głównym wyzwaniem było pomieszczenie tak dużej grupy nauczycieli w naszej szkole bez odrywania naszych pedagogów od ich zwykłych zajęć. Rozwiązaliśmy ten problem, korzystając z pomocy naszego dyrektora i dwóch wicedyrektorów, którzy przygotowali harmonogram prac i przydzielili dwóch nauczycieli do każdej klasy. Mamy 16 klas z uczniami w wieku od 3 do 19 lat, więc było to dość łatwe zadanie, gdyż nasi uczniowie i nauczyciele są przyzwyczajeni do obecności osób z zewnątrz w trakcie zajęć.

Wyjątkowym doświadczeniem była wymiana pomysłów, poznanie systemu edukacji w Polsce – odkrycie, jak wiele nas łączy i jakie są między nami różnice. Chcieliśmy umożliwić jak największej liczbie nauczycieli i uczniów naszej szkoły uczestnictwo w projekcie, by zdobyli pozytywne doświadczenia ze spotkania innych Europejczyków. Naszym celem było też dowiedzieć się więcej o polskiej kulturze i języku.

Nasze refleksje po ukończeniu projektu? Dziś aktywnie poszukujemy kolejnych inicjatyw, w tym w ramach programu Erasmus+, aby pomóc zarówno sobie, jak i naszym partnerom w opracowywaniu pomysłów na nauczanie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych z zastosowaniem nowych i innowacyjnych sposobów.

In June 2014 our institution, Beverley School and Service for Children with Autism, Middlesbrough, hosted a group of teachers from the Cluster of Schools nr 6 in Wrocław (Zespół Szkół nr 6), Poland. Our Polish colleagues had a previous experience of transnational mobility within the project funded under the European Social Fund.

Embarking on this project we have had an experience of collaborating with our Polish colleagues in Comenius Projects along with other European partners. Prior to that, we had made initial contact with the Wrocław school in November 2009 at a Contact Seminar in Durham, UK, set up with a view to find partners for a future Comenius Project.

The project's objectives were simply to help our Polish colleagues to learn more about teaching autistic students in preparation for developing an ASD class within their school. Another key objective was to make it possible for our students to meet and interact with teachers from another European country as many of them have never travelled abroad due to their disability and family circumstances.

The 5-day programme addressed three main aims: lectures on the theory on which our teaching approaches were based (provided for the Polish staff by our Senior Leaders), direct experience in the classrooms with the students working alongside teachers and assistants, and finally, the cultural aspect - for the Polish visitors to experience the English way of life as well as for us to learn more about the Polish culture from our European friends.

Cooperation included : e-mail exchanges between

Polish and UK schools, meetings with the Senior Leadership Team within the school to decide how we could best meet the needs of all the groups concerned without disrupting the teaching and learning within our school.

The main challenge was to accommodate such a large group of teachers within our school without disrupting the lessons. We solved that by asking our head teacher and 2 deputy head teachers to deliver the time table and by assigning two teachers to each class. We have 16 classes of students aged 3-19 so it was easy enough to organise as our students and teachers are used to having visitors in class.

Sharing ideas, learning about the education system in Poland and how in many ways we are the same but also quite different was an amazing experience. We wanted to allow as many teachers and students as possible to be involved with the project and have a positive experience of meeting other Europeans. We wanted to learn more about the Polish culture and language.

Our conclusions upon the project's completion? At present we are actively seeking further projects, including those within Erasmus+ to help both us and our partners to develop ideas for teaching pupils with Special Educational Needs in new and innovative ways.

Nr projektu	2013-1-PL1-ESF03-39604
Beneficjent	Zespół Szkół Mechanicznych nr 1 im. Szczepana Humberta w Krakowie
Institucje partnerskie	1. Berufsbildende Schulen Fredenberg, Salzgitter, Niemcy 2. Ökologisches Schullandheim Gersheim „Spohns Haus”
Liczba uczestników	20
Dofinansowanie	115 281,66 PLN
Okres realizacji	01.11.2013 – 31.12.2014
Strona internetowa	www.zsm1krakow.pl, (http://www.bbs-fredenberg.de/ http://www.spohnshaus.de/spohnsHaus/)
Obszar tematyczny projektu	zrównoważony rozwój w obszarze kształcenia zawodowego
Język projektu	polski

Mobilność zawodowa nauczycieli w obszarze zrównoważonego rozwoju, zawodowego rozwoju i kompetencji językowych zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie (LLP)

Opis projektu

Dwudziestu nauczycieli przedmiotów ogólnych i zawodowych z ZSM nr 1 w Krakowie zmierzyło się z tematyką zrównoważonego rozwoju (treści obecne w *Podstawie programowej* polskiej szkoły). Wizytując niemieckie szkoły, poznawali projekty edukacyjne prowadzone w tym zakresie w instytucjach partnerskich (projekty kulturowe i badawcze) oraz realizowane w różnych niemieckich landach innowacje pedagogiczne. Przy okazji poszerzali swoją wiedzę o niemieckim systemie oświaty (a raczej: o systemach w poszczególnych landach) i podnosili swoje kompetencje językowe.

Jednym z celów zagranicznej mobilności była szkoła Deutsch-Luxemburgisches Schengen-Lyzeum. To niemiecko-luksembursko-francuska placówka, która jest doskonałym przykładem motywowania nauczycieli do stałego rozwoju kompetencji językowych, międzynarodowych i zawodowych. Poznanie pracujących w szkole pedagogów uświadomiło polskim uczestnikom, że mobilność zawodowa i wysoka sprawność językowa (znajomość języków obcych) to obecnie jeden z głównych czynników sukcesu na ścieżce kariery.

Udział nauczycieli krakowskiego ZSM nr 1 w projekcie miał na celu m.in. przyczynić się do podniesienia jakości szkolnych pracowni ogólnokształcących i zawodowych, do zmiany metod pracy, opracowania konspektów lekcji i scenariuszy zajęć dodatkowych (projekty naukowe, ekologiczne, zrównoważonego rozwoju, międzykulturowe). Wizyta w niemieckich szkołach pomogła także uczestnikom inicjatywy wybrać tematykę przyszłych projektów ekologicznych.

Cele projektu

- podniesienie wiedzy z zakresu tematyki zrównoważonego rozwoju
- nabycie pewności zawodowej nauczyciela Europejczyka
- wymiana doświadczeń z zakresu metod nauczania różnych przedmiotów w szkole zawodowej z położeniem akcentu na zrównoważony rozwój
- wzrost umiejętności opracowywania konspektów lekcji przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych związanych z tematyką zrównoważonego rozwoju
- wdrożenie nowych metod pracy przybliżających uczniom tematykę zrównoważonego rozwoju
- podniesienie jakości pracy zawodowej nauczyciela
- podniesienie jakości pracy szkoły ponadgimnazjalnej

Rezultaty projektu

- wzrost wiedzy kadry pedagogicznej ZSM nr 1 w Krakowie na temat systemu oświaty w odwiedzanych niemieckich landach
- opracowanie 20 scenariuszy zajęć edukacyjnych z różnych przedmiotów nauczanych w ZSM nr 1 w Krakowie dotyczących tematyki zrównoważonego rozwoju
- opracowanie ciekawej tematyki zajęć pozalekcyjnych
- wzrost aktywności projektowej szkoły zawodowej, co przyczyniło się do wielu sukcesów edukacyjnych szkoły (Małopolska Szkoła z Pasją, nominacja w kategorii edukacji zawodowej do nagrody EDUinspirator 2014)
- promocja szkoły w środowisku lokalnym, regionalnym, międzynarodowym

Największy sukces w projekcie

Lepsza praca zespołowa (w trakcie samej mobilności i po powrocie do Polski), ściślejsze relacje osobiste i zawodowe, skutkujące wymianą doświadczeń i współpracą przy rozwiązywaniu problemów związanych z kształceniem uczniów (m.in. wzajemna pomoc przy przygotowaniu konspektów lekcji), wreszcie gotowość do udzielania sobie koleżeńskiej pomocy w zakresie metodyki nauczania – to największe osiągnięcia płynące ze zrealizowanego projektu. Jednym z sukcesów ZSM nr 1 w Krakowie, wiążących się pośrednio ze zrealizowaną mobilnością, jest też zaproszenie szkoły przez Instytut Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie do współpracy przy uruchamianej właśnie specjalności Edukacja dla zrównoważonego rozwoju.

Język francuski językiem komunikacji nauczycieli szkół sektora zielonego w projektach międzynarodowych

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43078
Beneficjent	Stowarzyszenie Edukacji Rolniczej i Leśnej EUROPEA POLSKA w Brwinowie
Instytucja partnerska	France Europea, Saint Herblain, Francja
Liczba uczestników	10
Dofinansowanie	67 886,24 PLN
Okres realizacji	01.06.2014 – 31.12.2014
Strona internetowa	www.franceeuropea.eu www.lyceedelamer.fr
Obszar tematyczny projektu	edukacja w sektorze zielonym; współpraca polsko-francuska szkół sektora zielonego
Język projektu	francuski

Opis projektu

Celem niektórych projektów europejskich jest nie tylko nawiązanie współpracy międzynarodowej, ale także zacieśnienie relacji między krajowymi placówkami edukacyjnymi. To przypadek przedsięwzięcia realizowanego przez Stowarzyszenie Edukacji Rolniczej i Leśnej EUROPEA POLSKA w Brwinowie. Dlaczego? W tym projekcie uczestniczyli bowiem nie przedstawiciele jednej placówki edukacyjnej, ale dziesięciu nauczycieli z różnych szkół rolniczych i leśnych rozrzuconych po wielu regionach Polski. Program tygodniowego zagranicznego szkolenia we Francji opracowała szkoła Lycée de la Mer Paul Bousquet z Sete (Francja). Zawierał on takie zagadnienia, jak: szkolenie na obszarach wiejskich, znaczenie współpracy międzynarodowej w edukacji, dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego i europejskiego rynku pracy. Ważnym punktem programu wyjazdu była wizyta w miejscach, gdzie odbywają się praktyki zawodowe francuskich uczniów – dzięki nawiązanym kontaktom zarysowała się szansa wysyłania na praktyki zagraniczne podopiecznych polskich szkół. Z kolei w ramach seminarium z przedstawicielami zespołu ECVET (European Credit system for Vocational Education & Training) omówiono możliwy zakres zastosowania systemu w zawodach rolniczych i okołorolniczych. I najważniejsze: uczestnicy mobilności nawiązali trwałe relacje między sobą, skutkujące zacieśnianiem współpracy rolniczych i leśnych szkół polskich. W tworzeniu sieci szkół i wymianie dobrych praktyk dostrzeżono same korzyści dla procesu kształcenia i wychowania.

Cele projektu

- rozwój współpracy międzyszkolnej
- wzrost liczby mobilności zagranicznych nauczycieli z obszarów wiejskich
- przygotowanie glosariusza pojęć i słownictwa zawodowego
- opracowanie trzech scenariuszy lekcji metodą CLIL
- budowa nowoczesnego modelu szkolenia zawodowego
- poznanie praktycznych rozwiązań w zakresie przedsiębiorczości w sektorze zielonym
- poznanie francuskich rozwiązań w zakresie: współpracy międzynarodowej, realizowania projektów i funkcjonowania szkoły
- przygotowanie nauczycieli do inicjowania współpracy międzynarodowej, zarządzania projektami i zajmowania stanowiska menedżera projektów międzynarodowych w szkołach zawodowych
- poznanie i porównanie metod przekazywania treści kształcenia zawodowego w Polsce i za granicą
- wdrożenie nowych rozwiązań w pracy nauczycieli
- poznanie metod pracy z dziećmi, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Rezultaty projektu

- przygotowanie przyszłych koordynatorów projektów międzynarodowych
- promowanie współpracy międzynarodowej i wzrost znaczenia mobilności w kształceniu zawodowym
- wymiana dobrych praktyk
- włączenie nowatorskich metod uczenia do programów nauczania
- uatrakcyjnienie szkolenia zawodowego
- opracowanie: glosariusza terminów i pojęć używanych w projektach polsko-francuskich, materiałów dydaktycznych, scenariuszy lekcji i zajęć pozalekcyjnych
- rozwój współpracy międzyszkolnej szkół rolniczych
- wzbogacenie warsztatu merytorycznego i metodologicznego uczestników o pomysły z innych krajów, regionów i środowisk

Największy sukces w projekcie

Celem każdej placówki edukacyjnej jest dbanie o coraz lepszy rozwój jej uczniów. Wdrożenie pomysłów przywiezionych przez uczestników projektu z Francji ma właśnie przyczynić się do postępów uczniów i zostało wskazane przez nauczycieli biorących udział w mobilności jako największy sukces tego przedsięwzięcia. Na przykład w odniesieniu do uczniowskich praktyk zawodowych: uczestnicy projektu wskazują pozytywną rolę wizyt na farmach i w przedsiębiorstwach kooperujących ze szkołami – spotkania z właścicielami farm i przedsiębiorstw, podglądanie relacji, jakie łączą takie firmy ze szkołami z sektora zielonego, sprawiły, że polscy nauczyciele zyskali nowe spojrzenie na relacje z tzw. otoczeniem ekonomicznym szkół. Dostrzeżono również atuty praktyk zagranicznych uczniów. W planach polskich nauczycieli jest stworzenie nowych rozwiązań dla młodzieży, a także dążenie do podtrzymania i zacieśnienia relacji nawiązanych w czasie wizyty studyjnej (sieciovanie szkół).

Nauczyciel w społeczeństwie wiedzy

Nr projektu	2013-2-PL1-ESF03-43088
Beneficjent	XIII Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów Westerplatte w Krakowie
Instytucja partnerska	Instituto de Enseñanzas Medias Joaquín Artiles, Agüimes, Hiszpania (Gran Canaria)
Liczba uczestników	15
Dofinansowanie	92 645,98 PLN
Okres realizacji	10.12.2013 – 14.04.2014
Strona internetowa	www.xiii-lo.krakow.pl www3.gobiernodecanarias.org
Obszar tematyczny projektu	różnorodność kulturowa i językowa, edukacja osób ze specjalnymi potrzebami
Języki projektu	angielski, hiszpański, francuski

Opis projektu

Piętnastu nauczycieli krakowskiego liceum w trakcie tygodniowego szkolenia w hiszpańskiej szkole Instituto de Enseñanzas Medias Joaquín Artiles brało udział w warsztatach, dyskusjach i hospitowało lekcje kilku przedmiotów (m.in. chemii, matematyki, religii). Wszystko po to, by obserwując metody pracy Hiszpanów i poznając stosowane przez nich rozwiązania, podnieść swoje kompetencje zawodowe i znaleźć inspirację do dalszej pracy zawodowej. Wspólne warsztaty polskich i hiszpańskich pedagogów umożliwiły wymianę doświadczeń – w ramach tego bloku zajęć nauczyciele prezentowali m.in. ciekawe projekty realizowane przez swoje macierzyste placówki. Z kolei w czasie warsztatów pt. *Szkoła marzeń* dyskutowano na temat wyzwań współczesnej edukacji i sposobów rozwiązywania trudnych problemów wychowawczych. Istotną częścią wizyty studyjnej był panel dyskusyjny z władzami miasta Agüimes – tematem przewodnim rozmów była planowana w Hiszpanii reforma systemu edukacji. Z kolei w czasie hospitowanych lekcji polscy nauczyciele mieli okazję zaobserwować praktyczne zastosowanie nowoczesnych metod nauczania (m.in. z wykorzystaniem technologii informacyjnych) i zobaczyć, jak w hiszpańskiej szkole pracuje się nad kształtowaniem różnych umiejętności uczniów.

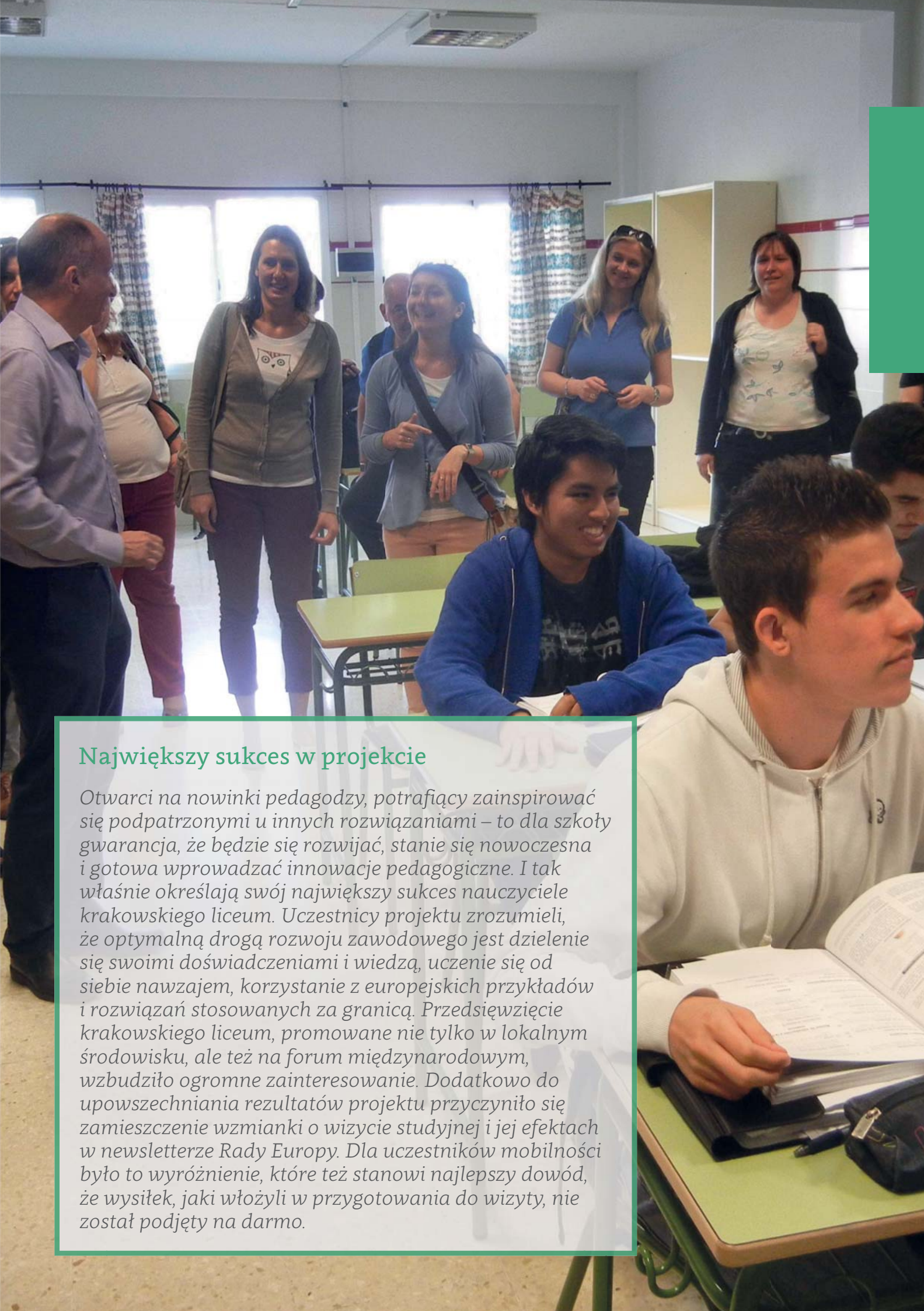
Cele projektu

- rozwijanie kompetencji związanych z uczeniem się i nauczaniem, elastycznością w działaniu i myśleniu, otwartością i umiejętnością reagowania na zachodzące zmiany
- poznanie sposobów rozwiązywania trudnych problemów wychowawczych
- zaobserwowanie nowych metod nauczania i wykorzystywania nowych technologii informacyjnych w nauczaniu
- wymiana dobrych praktyk z nauczycielami hiszpańskimi
- poprawa jakości nauczania w instytucji beneficjenta
- poznanie hiszpańskiego systemu edukacji
- rozwój umiejętności pracy w zespole, w tym w zespole międzynarodowym
- rozwijanie kompetencji międzykulturowych, kształtowanie postawy szacunku i tolerancji dla innych kultur

Rezultaty projektu

- rozwój umiejętności pracy w zespole, zarządzania projektem
- poszerzenie wiedzy merytorycznej i metodycznej w zakresie nauczanego przedmiotu
- poznanie metod pracy z dziećmi imigrantów, uczniami z upośledzeniem umysłowym oraz z uczniami mającymi trudności w uczeniu się
- nawiązanie kontaktów, które zaowocują realizacją kolejnych projektów
- uświadomienie sobie, jak ważna jest mobilność międzynarodowa, otwartość szkoły, aby przygotowywać młodych ludzi do życia w społeczeństwie wielokulturowym
- uzyskanie od nauczycieli hiszpańskich materiałów dydaktycznych, zdjęć, filmów z zajęć terenowych, które są wykorzystywane w pracy dydaktycznej i wychowawczej

Największy sukces w projekcie

Otwarcie na nowinki pedagogiczne, potrafiące zainspirować się podpatrzonymi u innych rozwiązaniami – to dla szkoły gwarancja, że będzie się rozwijać, stanie się nowoczesna i gotowa wprowadzać innowacje pedagogiczne. I tak właśnie określają swój największy sukces nauczyciele krakowskiego liceum. Uczestnicy projektu zrozumieli, że optymalną drogą rozwoju zawodowego jest dzielenie się swoimi doświadczeniami i wiedzą, uczenie się od siebie nawzajem, korzystanie z europejskich przykładów i rozwiązań stosowanych za granicą. Przedsięwzięcie krakowskiego liceum, promowane nie tylko w lokalnym środowisku, ale też na forum międzynarodowym, wzbudziło ogromne zainteresowanie. Dodatkowo do upowszechniania rezultatów projektu przyczyniło się zamieszczenie wzmianki o wizycie studyjnej i jej efektach w newsletterze Rady Europy. Dla uczestników mobilności było to wyróżnienie, które też stanowi najlepszy dowód, że wysiłek, jaki włożyli w przygotowania do wizyty, nie został podjęty na darmo.

Współpraca dobrze ugruntowana *Well-based cooperation*

Od partnera: Instituto de Enseñanzas Medias Joaquin Artiles, Aguimes, Hiszpania

Współpracę między naszymi instytucjami partnerskimi zapoczątkował udany projekt Comenius zrealizowany przez nas i szkołę z Polski. Dlatego nie mieliśmy żadnych wątpliwości co do zaangażowania się w nową inicjatywę: nasza współpraca miała już solidne podstawy zbudowane na zaufaniu, nie wspominając o kompetencjach zdobytych poprzednio przez koordynatorów przedsięwzięcia. Trudno sobie wyobrazić lepszą motywację.

Program miał na celu wymianę doświadczeń i informacji dotyczących różnych dziedzin, takich jak: systemy edukacji w obu krajach, szkoły w kontekście zagadnień administracyjnych i pedagogicznych czy też pomysły mające na celu zachęcenie uczniów do czytania. Zgłębialiśmy również tak istotne kwestie, jak np. nawiązanie kontaktów międzynarodowych przez nasze placówki czy kształcenie w środowisku wielokulturowym. Dodatkowo staraliśmy się organizować różne spotkania z udziałem przedstawicieli polskiej szkoły: odwiedziliśmy dwie szkoły średnie i jedną zawodową znajdujące się na naszej wyspie. Jednak żaden projekt nie byłby kompletny bez zapoznania się z lokalnym życiem społecznym i kulturalnym. Dlatego przygotowaliśmy bogaty program zajęć dodatkowych.

Program wizyty obejmował zatem m.in. udział w wydarzeniach kulturalnych, spotkania z uczniami innych szkół oraz szereg sesji roboczych, w których uczestniczyli zarówno nasi, jak i polscy nauczyciele. Podczas sesji roboczych organizowanych w naszej szkole opowiadaliśmy o tych aspektach pracy pedagogicznej, które mogły okazać się interesujące dla gości z Polski. Zaprezentowaliśmy hiszpański system edukacji, jego struktury oraz kolejne etapy edukacji. Warto podkreślić, że rozmawialiśmy także o podstawach nowej ustawy o edukacji w Hiszpanii.

Do głównych wyzwań związanych ze zorganizowaniem wizyty należała koordynacja wszystkich działań zaproponowa-

nych przez naszą szkołę i objęcie gości jak najlepszą opieką. Musieliśmy godzić swoje codzienne zajęcia dydaktyczne z sesjami roboczymi organizowanymi wspólnie z polskimi nauczycielami. Naszej kadrze nauczycielskiej również zależało na udziale w wybranych działaniach i wizytach, dlatego trzeba było dokonać pewnych zmian w planie zajęć, aby nasi pedagodzy mogli w jak największym stopniu skorzystać z projektu. Aby zaradzić różnicom językowym, nasi nauczyciele występowali w roli tłumaczy przekazujących informacje polskiej stronie. Było to dla nas duże wyzwanie organizacyjne, jednak dla chcącego nic trudnego, więc poradziliśmy sobie, a wszystkie spotkania były udane.

Do różnorodnych korzyści odniesionych w tym projekcie należą: dostęp do informacji z pierwszej ręki na temat polskiego systemu edukacji, wcześniej nieznanego naszym nauczycielom, bliższe zapoznanie się z rozwiązaniami edukacyjnymi stosowanymi w polskiej szkole oraz niezwykle użyteczna wymiana pomysłów i doświadczeń pomiędzy obiema placówkami. Bezpośrednie poznanie polskich kolegów było dobrą okazją do porozmawiania o naszych problemach, opiniach i pomysłach.

Dzięki temu projektowi nabraliśmy chęci na realizowanie w przyszłości podobnych inicjatyw z zakresu mobilności. Interesuje nas nie tylko goszczenie nauczycieli z innych szkół, ale też chętnie skorzystamy z możliwości wysłania naszych pracowników do instytucji partnerskich.

A successful Comenius project implemented by us and a Polish school was the beginning of cooperation between our two institutions. Therefore, we had no doubts about getting involved in this new project as our partnership was solid and reliable, not to mention the coordinators' competences acquired previously during our cooperation. One could hardly imagine anything more encouraging than that.

The programme was aimed at the exchange of experiences and information relating to a number of different fields, such as the education systems in both countries, our schools in the context of their administrative and pedagogical functioning or projects meant to encourage students to read. We also delved into such important issues as the internationalization of our schools and education in multicultural environments. Moreover, we also tried to hold different meetings with the participation of the Polish school's representatives: we have visited one vocational and two secondary schools situated on the island. However, no project would be complete without becoming acquainted with the social and cultural life of our island. Therefore, we also had prepared a very extensive programme of additional activities.

The programme of the visit included, among others, participation in cultural activities, meetings with students from other schools and a number of working sessions involving our teachers and those from the Polish school. At the working sessions organized within our school we shared information on certain aspects regarding our pedagogical work we thought might be of interest to our visitors. We presented the Spanish education system, the way in which our educational levels are structured and the different stages of learning. It is worth emphasizing that we also talked about the basics of a new law on education in Spain. The coordination of all the activities proposed by our

school and taking good care of our visitors were the main challenges that the organization of this visit presented us with. We had to combine our daily teaching activities with the working sessions organized with the participation of the Polish teachers. Our teaching staff were keen on getting involved in some activities and visits as well, therefore, we had to make some changes in the schedule to allow our teachers to make the most of the project. To deal with the communication problems our teachers had to act as interpreters passing on information to the Polish party. This required a good deal of organization on our part, but where there is a will – there is a way, so no challenge remained unaddressed and all the meetings were successful.

The diverse benefits that we derived from this project included access to first-hand information about the Polish education system previously so unfamiliar to our teachers, a closer look at the education-related practice of the Polish school, and an immensely useful exchange of ideas and experiences between the two schools. Meeting our Polish colleagues face-to-face was a good opportunity to discuss our concerns, views and ideas.

Owing to this project we are now extremely interested in carrying out similar mobility projects in the future. Apart from hosting teachers from other schools we would welcome the opportunity to send our staff to the partner institutions.

Nauczyciel w wymiarze europejskim

Nr projektu	2013-1-PL1-ESF03-39599
Beneficjent	Zespół Szkół i Placówek Kwalifikacji Zawodowych w Zgierzu
Institucje partnerskie	1. Redruth School, Redruth, Wielka Brytania 2. Cornwall Outdoors, Truro, Wielka Brytania 3. Marlborough School, Falmouth, Wielka Brytania
Liczba uczestników	21
Dofinansowanie	195 062,57 PLN
Okres realizacji	01.10.2013 – 02.11.2014
Strona internetowa	www.get.edu.pl www.marlborough.eschools.co.uk/website www.redruth.cornwall.sch.uk www.cornwalloutdoors.org
Obszar tematyczny projektu	kształcenie nauczycieli, doskonalenie zawodowe nauczycieli
Język projektu	angielski

Opis projektu

Nauczyciele kolegów nauczycielskich, opiekunowie praktyk, a wreszcie słuchacze kolegów – taka różnorodność uczestników jednego projektu skutkuje różnorodnością działań realizowanych w ramach przedsięwzięcia. Tak właśnie było w przypadku projektu *Nauczyciel w wymiarze europejskim*. Najpierw na przełomie marca i kwietnia 2014 r. do Wielkiej Brytanii wyjechali nauczyciele i opiekunowie praktyk (w sumie osiem osób). W czasie tygodniowej wizyty studyjnej obserwowali lekcje w dwóch rodzajach szkół (miejska i wiejska), spotykali się z dyrektorami placówek, nauczycielami oraz uczniami, a także z ekspertami kształcenia oraz mentorami studentów. W ten sposób poznali brytyjski sposób kształcenia studentów oraz nadzoru pedagogicznego w trakcie praktyk. Kolejnym etapem projektu był wyjazd słuchaczy kolegów ze specjalności pedagogika przedszkolna i edukacja wczesnoszkolna – trzynaście osób – na czterotygodniową praktykę zawodową w czerwcu 2014 r. Przyszli pedagodzy dowiedzieli się w czasie praktyk, jak ważne w brytyjskich szkołach jest planowanie lekcji, jak mało korzysta się tam z podręczników (w zamian stosuje się technologie informatyczne) oraz jaką wagę przywiązuje się do zajęć pozaszkolnych organizowanych przez nauczycieli. Praktykanci pracowali w klasie zerowej, w klasie drugiej lub trzeciej (dzieci 6- i 7-letnie) oraz w szkole średniej, obserwowali też pracę z uczniami w ośrodkach pozaszkolnych, a także brali udział w zajęciach organizowanych dla dzieci na świeżym powietrzu.

Cele projektu

- poznanie brytyjskiego systemu kształcenia praktycznego przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela
- poszerzenie wiedzy na temat systemu edukacji w Wielkiej Brytanii oraz kultury kraju i regionu
- poznanie metod pracy nauczyciela z dziećmi z różnych kultur, grup etnicznych, metod zwalczania przejawów rasizmu
- nawiązanie formalnych i nieformalnych kontaktów służących rozwojowi mobilności zagranicznej
- udoskonalanie warsztatu pracy nauczyciela
- zmodyfikowanie programu praktyk pedagogicznych słuchaczy kolegium w celu zwiększenia efektywności szkolenia
- rozwój kompetencji opiekuna praktyk pedagogicznych
- poznanie metod pracy z dziećmi, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Rezultaty projektu

- poznanie nowych, różnorodnych i skutecznych metod nauczania i kierowania klasą
- zdobycie wiedzy o brytyjskich metodach kształcenia nauczycieli i monitorowaniu praktyk nauczycielskich
- poznanie aktywizujących metod edukacji środowiskowej, zarówno w szkołach, jak i w ośrodkach pozaszkolnych
- obserwacja nowej koncepcji życia szkolnego uczniów edukacji wczesnoszkolnej
- odbycie czterotygodniowej praktyki z zakresu edukacji wczesnoszkolnej w brytyjskich szkołach podstawowych, w szkole wiejskiej i miejskiej
- obserwacja sposobów planowania procesu nauczania i uczenia się
- aktywne uczestnictwo w zajęciach z edukacji środowiskowej, zarówno w szkołach, jak i w ośrodkach pozaszkolnych

Największy sukces w projekcie

W poszukiwaniu nowatorskich rozwiązań uczestnicy projektu przekonali się, jak wiele treści może nieść w sobie określenie „praktyki nauczycielskie”. Odkryli, że ten etap kształcenia przyszłych pedagogów to czas wypróbowywania przez studentów nowych (i to własnych!) pomysłów, uwalniania kreatywności, doświadczania na własnej skórze tego, czym jest branie odpowiedzialności za uczenie i wychowywanie dzieci, a przede wszystkim czas refleksji nad własną definicją zawodu nauczyciela. Zrozumieli też, że kluczowa w procesie przygotowywania do pracy pedagoga jest rola mentora, który nie tyle ma oceniać, ile musi wspierać przyszłych nauczycieli. Studenci przekonali się, jak efektywne może być twórcze podejście do kształcenia dzieci (np. z wykorzystaniem nowoczesnych technologii), zaobserwowali też np. metody integrowania dzieci specjalnej troski z pozostałymi uczniami w klasie oraz zrozumieli rolę nauczyciela wspomagającego w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi.

Potwierdzone: nasza praca ma sens *Confirmed: our work makes sense*

Od partnera: Cornwall Outdoors, Truro, Wielka Brytania

W maju 2012 r. lider ośrodka Kernow Woodland Learning został zaproszony do zorganizowania warsztatów dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej zatrudnionych w Kolegium Nauczycielskim w Zgierz. Kolegium planowało złożenie wniosku o udział w projekcie edukacyjnym finansowanym ze środków Unii Europejskiej i zastanawiano się, czy byłaby możliwość przeprowadzenia tego przedsięwzięcia w Kornwalii. Polskie kolegium szukało w Wielkiej Brytanii instytucji partnerskich. Naszą rolą było zorganizowanie zajęć pokazowych z małymi dziećmi w środowisku pozaszkolnym.

Głównym celem projektu było zaprezentowanie nauczycielom i studentom zgierskiego kolegium sposobu opracowywania innowacyjnych pomysłów edukacyjnych w innych krajach. Uczestnicy mobilności mieli też zobaczyć, jak organizacje zewnętrzne mogą skutecznie wspierać działalność szkół.

Ośmiu nauczycieli spędziło w Kornwalii tydzień. Odwiedzili cztery szkoły podstawowe i kilka centrów edukacyjnych. Z kolei studenci (trzynaście osób) spędzili w naszym regionie czerwiec. Marlborough School gościła czterech studentów, zaś pozostali zostali przydzieleni do pięciu innych szkół w okolicy.

Centrum Kernow Woodland Learning zostało wybrane już na początku projektu, wtedy też nawiązano kontakt bezpośrednio z jego dyrektorem. Podczas wizyty przygotowawczej kilka szkół podstawowych zasugerowało Highway Farm jako przykład centrum edukacyjnego dla małych dzieci. Koordynator projektu spotkał się z dyrektorem tej placówki i uzgodniono, że zarówno nauczyciele, jak i studenci powinni ją odwiedzić.

Działając jako organizacja przyjmująca, zawsze jesteśmy otwarci na współpracę i dzielenie się pomysłami z innymi krajami. Zawsze też cieszymy się, gdy możemy gościć osoby z innych krajów, które nie mają doświadczenia w takiej jak prowadzona przez nas działalności. Także i przy realizacji tego projektu reakcje i komentarze uczestników mobilności były bardzo pozytywne i potwierdziły, że dobrze przyczyniamy się do rozwoju małych dzieci, które spędzają u nas czas.

In May 2012 the leader of Kernow Woodland Learning, was invited to provide some workshops for Early Years teachers in the Zgierz teacher-training college. The college was considering the idea of applying to take part in an EU educational project and there were discussions as to whether it would be feasible to carry out the project in Cornwall. The college needed partner institutions in the UK. Our role would be to give them experiences in working with small children in the environment outside school.

The main aim of the project was for teachers and students from the Zgierz college to see how innovative ideas in education are developed in other countries. The project participants were also to see how external organisations can effectively support school activities.

A group of eight teachers spent one week in Cornwall. They visited four primary schools and some outdoor activity centres. A group of 13 students spent June in Cornwall. Marlborough School hosted four students. The others were placed in five other schools in the area.

Kernow Woodland Learning had been selected from the beginning of the project and contact was made directly with the director. During the planning visit several of the primary schools suggested Highway Farm as an example of an outdoor centre for young children. The coordinator met with the director and it was agreed that both teachers and students should spend some time there.

As a receiving institution we are always open to working and sharing ideas with other countries. It is always good to have people from other countries who have no experience of what we are doing. Their reactions and comments were very positive and confirmed that we are doing the right thing for the young children who spend time with us.

Od partnera: Marlborough School, Falmouth, Wielka Brytania

W maju 2012 r. nasza nauczycielka matematyki (konsultantka) została zaproszona do pomocy w zorganizowaniu warsztatów dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z Kolegium Nauczycielskiego w Zgierzu. Byliśmy jedną z wybranych placówek oferujących praktyki nauczycielskie i zapewniliśmy kontakt z innymi szkołami podstawowymi.

In May 2012 our Mathematician in Residence was invited to provide some workshops for Early Years teachers in the Zgierz teacher-training college. We were one of the practice schools and provided links to other primary schools.

Grupa trzynastu studentów i ośmiu nauczycieli spędziła tydzień w Kornwalii na przełomie marca i kwietnia 2014 r. Odwiedzili szkoły podstawowe, gdzie rozmawiali z ich dyrektorami, uczniami i praktykantami. Wizytowali również kilka centrów edukacyjnych.

A group of 13 students and 8 teachers spent one week in Cornwall in March/April 2014. They visited primary schools and had discussions with head teachers, pupils and teaching practice support teachers. They also visited some outdoor activity centres.

Przed przybyciem gości z Polski rozmawialiśmy z pracownikami i nauczycielami na temat wizyty, wybraliśmy klasy, które będą odwiedzane, i znaleźliśmy dzieci mówiące po polsku, by podjęły się roli tłumaczy.

Before our guests' arrival we talked to the staff and teachers about the visit, identified classes to be visited and children who could speak Polish and act as interpreters.

Do korzyści z projektu możemy zaliczyć poznanie różnic i podobieństw występujących w naszych krajach. Pytania zadawane przez odwiedzających pomogły nam zweryfikować nasze priorytety. Możliwość porównania tego, jak wygląda kształcenie w różnych krajach czy kulturach jest zawsze pouczająca. Jednak brak wolnego czasu i bariera językowa sprawiły, że zorganizowanie pobytu naszych polskich kolegów stanowiło spore wyzwanie.

We derived such benefits as an awareness of what differs and is similar in our countries. Questions asked by visitors helped us to re-examine our priorities. It is always informative to compare how education works in different countries/cultures. However, lack of time and the language barrier made this a challenge.

Planujemy uczestniczyć w przyszłych projektach na rzecz mobilności, choć nie chcemy angażować się od razu po skończeniu poprzedniego przedsięwzięcia. Wszystkie tego rodzaju inicjatywy muszą być rozpatrywane pod kątem aktualnych priorytetów szkół.

We are willing to participate in future mobility projects but not immediately. All such projects have to be considered in terms of the schools' current priorities.

Nr projektu	2013-3-PL1-ESF03-47742
Beneficjent	Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach
Instytucja partnerska	Instituto de Educacion Secundaria MORAIMA (SODMiDN), Loja, Hiszpania
Liczba uczestników	12
Dofinansowanie	74 116,78 PLN
Okres realizacji	20.02.2014 – 30.11.2014
Strona internetowa	www.sodmidn.kielce.eu www.iesmoraima.com
Obszar tematyczny projektu	edukacja osób ze specjalnymi potrzebami, indywidualizacja nauczania
Języki projektu	polski, angielski, hiszpański

Nauczanie poza standardami – indywidualizacja nauczania

Opis projektu

Nie tylko teoria oraz praktyka dydaktyczna i wychowawcza, ale też procedury nadzoru pedagogicznego czy zasady prowadzenia dokumentacji – to właśnie było przedmiotem szczegółowej analizy i wnikliwych obserwacji dwunastu uczestników projektu (nauczyciele – doradcy metodyczni) podczas tygodniowej wizyty na przełomie marca i kwietnia 2014 r. w Instituto de Educacion Secundaria MORAIMA w gminie Loja w Hiszpanii. Na program mobilności (część związana z dydaktyką) złożyły się m.in.: wykłady, prezentacje i warsztaty metodyczne z zakresu indywidualnego wsparcia uczniów, prawa oświatowego i hiszpańskiego systemu edukacji, a wreszcie wizytacje lekcji w szkołach w gminie Loja oraz zajęć na uniwersytecie w Granadzie. Z kolei część związana z procedurami i dokumentami obejmowała wnikliwą analizę materiałów z zakresu: indywidualnej terapii i pomocy pedagogiczno-psychologicznej, programu wychowawczego szkół, systemu ministraży i praktyk. Uczestnicy projektu przeprowadzili ponadto wywiady z dyrekcją, nauczycielami i uczniami odwiedzanych szkół, a także mieli okazję oglądać i porównać hiszpańską oraz polską dokumentację nadzoru pedagogicznego w czasie spotkania zorganizowanego w Wydziale Edukacji w Urzędzie Gminy Loja. Dodatkowym aspektem wizyty w Hiszpanii było spotkanie z zarządem Stowarzyszenia Lokalnych Przedsiębiorców oraz wizyty w kilku przedsiębiorstwach w regionie.

Cele projektu

- podniesienie kompetencji zawodowych uczestników projektu w zakresie indywidualizacji procesu nauczania, szczególnie w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- poznanie hiszpańskiego systemu edukacji
- zapoznanie się uczestników projektu z nowatorskimi rozwiązaniami w zakresie edukacji włączającej oraz możliwościami przeniesienia doświadczeń hiszpańskich do kieleckich szkół
- rozwój umiejętności wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu
- podniesienie kompetencji interkulturowych uczestników, poznanie specyfiki innego kraju europejskiego i stylu życia jego mieszkańców
- zdobycie umiejętności tworzenia partnerstw ponadnarodowych i organizowania mobilności zagranicznych

Rezultaty projektu

- zdobycie przez nauczycieli wiedzy w zakresie działania systemu wspomagania procesu edukacyjnego i indywidualnego podejścia do potrzeb uczniów w szkołach hiszpańskich
- pobudzenie uczestników projektu do refleksji dotyczących własnych metod pracy dydaktycznej i wykształcenie u nich postawy otwartości na inne rozwiązania
- opracowanie materiałów dydaktycznych wykorzystujących oryginalną dokumentację z zakresu indywidualizacji nauczania ze szkoły partnerskiej
- rozwój kompetencji językowych uczestników projektu w zakresie umiejętności komunikacyjnych zarówno w języku angielskim, jak i hiszpańskim
- poszerzenie wiedzy o historii i kulturze Hiszpanii
- podejmowanie wspólnych inicjatyw SODMiDN z Wydziałem Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Kielcach promujących idee uczenia się przez całe życie

Największy sukces w projekcie

Wymiana doświadczeń z zakresu indywidualizacji nauczania sprzyja współpracy i przynosi korzyści obu współdziałającym ze sobą stronom – tak można określić sukces, jaki dostrzegli w projekcie jego uczestnicy. Po powrocie z wizyty studyjnej, wspierając się zaobserwowanymi w Hiszpanii rozwiązaniami i sposobem prowadzenia tamtejszej dokumentacji, opracowali własne materiały dydaktyczne, według innego niż dotąd modelu. Zdobyte podczas wyjazdu doświadczenia promowano m.in. na konferencjach metodycznych organizowanych dla nauczycieli w szkołach kieleckich. Co ciekawe, wartością dodaną projektu był przyjazd do Kielc nauczycieli i urzędników z gminy Loja z Hiszpanii, zrealizowany już poza projektem. W trakcie wizyty w Polsce goście pogłębili wiedzę na temat polskich rozwiązań w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, omówili dalsze możliwości współpracy instytucji edukacyjnych i biznesowych obu miast, zapoznali się z kulturą Polski i regionu.

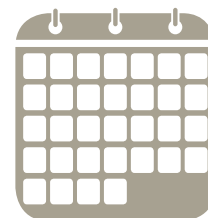
Projekt systemowy

Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych

Termin realizacji

01.08.2012

31.08.2015

Budżet

9 800 000

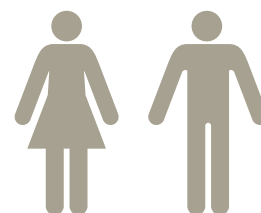
PLN

Liczba uczestników

1364

osoby

Cel główny projektu systemowego

Zwiększenie zagranicznej mobilności nauczycieli, przyszłych nauczycieli i kadry edukacyjnej

Cele szczegółowe projektu systemowego

Wsparcie instytucji działających w obszarze kształcenia i doskonalenia nauczycieli w tworzeniu profesjonalnych struktur organizowania mobilności zagranicznej dla nauczycieli, przyszłych nauczycieli i kadry edukacyjnej
(realizacja celu: **100%**)

Poprawa znajomości języków obcych uczestników
(realizacja celu: odsetek uczestników określających znaczny wpływ mobilności na znajomość języków obcych: **96,92%**)

Zdobycie nowych umiejętności zawodowych przez uczestników
(realizacja celu: odsetek uczestników określających znaczny wpływ mobilności na zdobycie nowych umiejętności zawodowych: **98,32%**)

1

2

3

Liczba złożonych wniosków i dofinansowanych projektów w konkursie 2013:

233

liczba złożonych wniosków

111

liczba zaakceptowanych wniosków

84

liczba wniosków na liście rezerwowej

38

liczba wniosków niezaakceptowanych

W ramach konkursu 2013 beneficjenci najchętniej wyjeżdżali do:

Hiszpanii

Niemiec

Wielkiej Brytanii

Działania informacyjno-promocyjne:

12

spotkań

zorganizowanych przez FRSE dla **700 potencjalnych beneficjentów**

45

spotkań zewnętrznych

podczas których promowaliśmy projekt, udział w nich wzięło ponad **2500 osób**

17

wizyt monitorujących

przeprowadzonych w projektach realizowanych przez naszych beneficjentów

5

szkoleń

zorganizowanych z zarządzania projektem dla instytucji realizujących projekty. W szkoleniach z zarządzania wzięło udział ponad 250 przedstawicieli instytucji realizujących projekty (beneficjentów)

2 broszury

ułatwiającej beneficjentom zarządzanie projektami:

Jak przygotować projekt z sukcesem? Poradnik dla wnioskodawców

Poradnik dla Beneficjentów realizujących projekty w ramach projektu systemowego „Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych”

Ulotka promująca projekt:

Strona internetowa projektu:

Tytuł: Mobilność kadry edukacyjnej – najlepsze projekty

Redaktor prowadząca: Anna Dębska

Redakcja tekstów: Magdalena Tytuła

Współpraca wydawnicza: Malwina Górecka

Korekta: Agnieszka Pawłowicz

Opracowanie graficzne i skład: Magda Piotrowska-Kloc

W publikacji zostały wykorzystane wywiady ze śląskim kuratorem oświaty oraz dyrektorem Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli autorstwa Magdaleny Tytuły, wywiad z pomorskim kuratorem oświaty autorstwa Anny Wdowińskiej oraz reportaże: *Podróż po edukacyjny sukces na Litwę* autorstwa Anny Wdowińskiej i reportaż *Waga komunikacji* autorstwa Magdaleny Tytuły.

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

ul. Mokotowska 43

00-551 Warszawa

tel.: 22 46 31 000

e-mail: kontakt@frse.org.pl

www.pokl.frse.org.pl

ISBN: 978-83-640-32-52-3

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.
Projekt systemowy *Zagraniczna mobilność szkolnej kadry edukacyjnej w ramach projektów instytucjonalnych*.

Publikacja bezpłatna

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
00-551 Warszawa
tel.: 22 46 31 000
e-mail: kontakt@frse.org.pl
www.pokl.frse.org.pl
www.frse.org.pl

ISBN: 978-83-640-32-52-3

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego